

وزارت زراعت، آبیاری و دامپروری

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت
د ښوالۍ خانګه

د افغانستان د میوه لرونکو ونو د بوز غلي صنعت دروژنې لومړۍ ګڼه

د افغانستان د میوه لرونکو ونو د بوز غلیو لرونکو د ټولنې لارښود

لیکونکی: لاورا وي. امبورګیا، د ښو د پرمختیایي پروژې سلاکاره
د ګڼې د خپرونې ترتیبوونکې: ګریګ کولن، د ښوالۍ د پراختیایي پروژې د ډلې مشر

د ښوالۍ پرمختیایي پروژه

اروپايي کمیسیون - اروپايي مرسته / اسی / ۲۰۰۶ / ۱۱۹۹۸۴
اروپايي ټولنې لخوا تمویل شوې پروژه

لارښود

لومړۍ څڼه: دميوه لرونکو ونو د بوزغليو صنعت

په دې څڼه کې لاندې کتابونه شامل دي

- لومړۍ لارښود: دميوه لرونکو ونو د بوزغليو لرونکو ټولنه
- دوهم لارښود: د مورنيو ونو بوزغلي
- د ريم لارښود: دميوه لرونکو ونو د بوزغلي توليد

ليکونکي:

د ځمکې د خپرونو مرسته کوونکي:

اصلاح کوونکي کمیټه:

پښتو ژباړه:

د ژباړې بيا کتنونکي:

لورا و. / مېوګيا د بڼوالۍ د پراختيايي پروژې، مشاور

ګريګ کولن، د بڼوالۍ د پرمختيايي پروژې د ټيم آمر

ګريګ کولن، د بڼوالۍ د پرمختيايي پروژې د ټيم آمر

خوان ايګناسيو ترايوس، د بڼوالۍ د پرمختيايي پروژې د بڼوالۍ متخصص

ستيون رايټ، د بڼوالۍ د پرمختيايي پروژې روزنيز متخصص

ورنون، د بڼوالۍ د پرمختيايي پروژې د بوزغلي روزنې مشاور

پوهنمل مسعود سعيد

پروفيسور غلام رسول صمدي، حاجي گل محمد "آريوبي"

Acknowledgements

We express our gratitude for the contributions received by the following institutions: Roots of Peace – Afghanistan; Aga Khan Foundation – Afghanistan. We very much appreciate the support and help received from the national and provincial staff of the PHDP; in particular, we thank Sharafuddin Sharaf, M. Karim Kashmiri, Moheb Khademi and M. Muzaffar Athar for their technical assistance, photographs and sharing of lessons learned.

References

The material presented in the Training Manual Series 1 The fruit tree nursery industry of Afghanistan, draws on the following sources:

- Adams, C.R., Bamford, K.M., Early, M.P. 2008. *Principles of Horticulture*. 5th Edition. Elsevier Ltd. UK.
- ATTRA. 2009. *Sustainable Agriculture Series*. National Sustainable Agriculture Information Service [online].
- Blanke, M.M. 1996. *Soil respiration in an apple orchard*. Environmental and Experimental Botany 36:339-341.
- Childers, N.F., Morris, J.R., and Sibbett, G.S. 1995. *Modern Fruit Science*. Horticultural Publications, Florida.
- Diekmann, M., Putter, C.A.J.. 1996. *Stone Fruits*. FAO/IPGRI.
- Dumroese, R.K., Landis, T.D., Luna, T. and Hernandez, G. 2008. *Simple methods for raising tree and shrub seedling in Afghanistan*. USAID-USDA.
- Earnshow, S. 2004. *Hedgerows for California Agriculture*. Western Sustainable Agriculture Research and Education. Community Alliance with Family Farmers.
- European and Mediterranean Plant Protection Organization. 2000. *Scheme for the Production of Healthy Plants for Planting - Nursery Requirements* [online].
- Ferree, M.E., Krewer, G. 1999. *Propagating Deciduous Fruit Crops Common to Georgia*. Cooperative Extension Service University of Georgia College of Agricultural and Environmental Sciences.
- FAO. 2009. FAOSTAT Database [Online].
- Foerster, P., Varela, A. And Roth, J. 2001. *Best Practices for the Introduction of Non-Synthetic Pesticides in Selected Cropping Systems*. Eschborn.
- Giunchedi L. 2003. *Malattie da virus. Viroidi e fitoplasmi degli alberi da frutto*. Il Sole 24 Ore, Bologna.
- Hartmann, H.T., Kester, D.E., Fred T. Davies, F.T.Jr, and Geneve R.L. 1997. *Plant propagation: principles and practices*. Prentice Hall, New Jersey.
- Jackson, D.I. and Looney, N.E. 1999. *Temperate and subtropical fruit production*. CABI Publishing, London, UK.
- Malik, M.N. 1994. *Horticulture*. National Book Foundation. Islamabad.
- Magdoff, F. and van Es, Harold. 2000. *Building soils for better crops*. Sustainable Agriculture Network.
- Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock. 2005. *Master Plan for Agriculture, Irrigation and Livestock*. Afghanistan.
- Newman, Y.C., Wright, D.W., Mackowiak, C., Scholberg, J.M.S., and Cherr C.M. 2007. *Benefits of cover crops for soil health*, IFAS Extension, University of Florida.
- Pesticide Action Network (PAN). 2005. *Field guide to Non-chemical pest management*. Hamburg.
- Rost, T., Barbour, M., Stocking, C.R., Murphy, T. 2006. *Plant Biology*. 2nd Edition. University of California, Davis. Thompson Brooks/Cole.
- Sandor, F. 2007. *Vegetative propagation techniques*. Roots of Peace - USAID, Jalalabad-Afghanistan.
- Sandor, F. 2008. *Soil testing*. Roots of Peace - USAID, Jalalabad-Afghanistan.
- Waterman, P., Hogue, E.J., and Quamme, H. 1993. *The Home Nursery - A Production Manual*. British Columbia.
- Wertheim S. J., 1998. *Rootstock Guide*. Netherlands.

Permission is granted to reproduce any or all portions of this publication provided the publisher, title and editor are properly acknowledged.

۱ سريزه

۳ د افغانستان د بڼوالی سکتور

- ۳ ۱. په افغانستان کې د بڼوالی اوسنی حالت
- ۵ ۲. په افغانستان کې د میوه لرونکو ونو د بوز غلی روزنی صنعت د پرمختیا تگلاره
- ۶ ۳. په افغانستان کې د بڼوالی د ټولنې د جوړښت حالت

۹ د بوز غلی لرونکو ټولنه څرنګه رامنځ ته کولای شي

- ۹ ۱. د غریو د غوښتنې سره سم د ټولنې د مناسب ډول جوړول
- ۱۰ ۲. د ټولنې د غړو پیژنګلوي
- ۱۰ ۳. د اسانتیاو د برابرولو ونډه
- ۱۰ ۴. د بوز غلی لرونکو د ټولنې د ملاتړ ترویجی خدمتونه

۱۳ د ټولنې غوندې

- ۱۴ ۱. ډیپل ټکی : د ټولنې د جوړولو د موخې پیژندنه او پر هغې یو ځای کار کول
- ۱۶ ۲. د بوز غلی لرونکو د ټولنې لپاره یو حقوقی چوکاټ
- ۱۷ ۳. د رسمی ټولنې مینځ ته راوړل
- ۱۸ ۴. د ټولنې د کار کولو پلان او وروسته د بوز غلی لرونکو سره مرستی

۲۱ د بازار موندنې او مدیریت لارښود

- ۲۱ ۱. بازار موندنه څه شي ده
- ۲۲ ۲. د بوز غلی لرونکو لپاره پلان جوړول
- ۲۷ ۳. د بازار ونډه
- ۲۷ ۴. د بازار پلان جوړول
- ۲۸ ۵. د خرڅلاو پلان جوړول
- ۲۸ ۶. د محصولاتو پراختیا
- ۲۹ ۷. د خرڅولو ګټې
- ۳۰ ۸. د نیالګیو ډیپي ټاکل
- ۳۱ ۹. د ټولنې پروګرامونه

۳۳ ضمیمه

- ۳۳ لمرۍ ضمیمه: د افغانستان د بوز غلی لرونکو ملي سازمان (ابلمس)
- ۴۱ دویمه ضمیمه: د ټولنې لخوا د منظور شوي قانون بیلګه
- دریمه ضمیمه: د افغانستان د بوز غلی لرونکو د ملي سازمان (ابلمس) د میوه نیوونکو ونو د تصدیق سستم
- ۴۷

لومړي لارښود: د مېوه لرونکو ونو د بوز غلیو د روزنکو د ټولنو دلارښود څخه موخه داده چې نوي او د وخت سره سم هغه ګټور معلومات چې په افغانستان کې د بوز غلیو د روزنکو د ټولنو د مینځ ته راوړلو لپاره ګټور دي، برابر کړي. چې لاندې موضوع ګانې پکې د څیړلولپاره خوښی کړی شوي دي:

- په افغانستان کې د ښوالی اوسنی حالت
- د بوز غلیو دروزنکو د ټولنو د مینځته راتګ لپاره دلایل.
- هغه قانوني اړتیاوې اومهم اداري پړاونه چې د بوز غلیو د روزنکو د ټولنو د مینځ ته راوړلو لپاره اړین دي.

سر بېره پر دې نوموړي لارښود نور هغه معلومات د بوز غلیو د تصد یقولو د پروسې په اړوند برا بروي چې په افغانستان کې به په راتلونکي کې سرته رسیږي. روزونکي او د ترویج پرسونل به هغه شیان (سامان الات) چې د یوې ټولنې د مینځ ته راوړلو او هغه لارښوونې چې ددی ټولنو لپار دانساني سرچینوپه پراختیا کې مرستندویه دي، پیدا کړي. دا لارښود د روزنکو لپاره په دې منظور طرح شوی دی تر څو د هغو بوز غلیو د روزنکو سره مرسته وکړي چې د بوز غلیو د مینځ ته راوړلو او دهغوی دروزلو سره مینه لري. په همدې توګه نوموړي لارښود د ډیرو لوستونکو لپاره یو ښه سرچینه ده. دبیلګې په ډول: هغه ادارې چې د نورو کرنیزو تولیدي ټولنو سره کار کوي.

د لارښود موضوع ګانې:

نوموړی لارښود په څلورو برخو ویشل شوی دی:

- ۱- **لومړۍ برخه:** یی په افغانستان کې د ښوالی دسکتور په اړوند او همدا رنگه په هیواد کې د مېوه لرونکو ونو د بوز غلیو دکاروبار د پرمختګ لپاره معلومات اوکړنلاره برابروي.
- ۲- **دوهمه برخه:** یې هغه دلایل برابروي چې ولې کرنیزې ټولنې کولای شي چې په افغانستان کې د ښوالی د څو کلن سکتور د نوي کولو لپاره یوه ګټوره وسیله شي او همدارنگه د ټولنو د مینځ ته راوړلو لپاره لارښوونې برابروي
- ۳- **درېمه برخه:** یعنی "د ټولنو د غونډو اسانتیا" ته د اسانتیاو د را وړونکو لپاره دا سې لارښوونې برابروي چې د تولیدونکو سره د مېوه لرونکو ونو د بوز غلیو د ټولنو په مینځته راوړلو کې مرسته کوي. همدا رنگه دا برخه د بوز غلیو د تصدیق ورکولو د نقشي په اړوند سپارښتنې هم برابروي
- ۴- **څلورمه برخه:** د مېوه لرونکو ونو لپاره د بازار موندنې د ښو طریقو په برخه کې معلومات برابروي. همدارنگه په دې برخه کې د ټولنو د پروګرامونو تشریح دهغوی د کارکولو د پلان د یوې برخې په توګه شامل دی.

د افغانستان د بڼوالۍ سکتور

د لومړۍ برخې د څېړلو څخه وروسته به تا سي دا وړتيا پيدا کړي چې :

- د افغانستان د بڼوالۍ په محتواياتو باندې پوهيدل .
- د باغ لرونکو د منظم اوبوځايي کار په گټو پوهيدل
- په افغانستان کې د ميوه لرونکو ونو د بوز غلي لپاره د تنظيم په کړنلاره پوهيدل.
- د بوز غلي روزنکو دټولنو په مينځ ته راوړلو او پرمخ بيولو کې د بوز غلي روزونکو لارښوونه

۱. په افغانستان کې د بڼوالۍ اوسنی حالت

د افغانستان د بڼوالۍ د سکتور کړنلاره چې د افغانستان په ماستر پلان کې تشرېح شوی ده داسې وړانديز کوي چې بڼوالی دغوښتنې او د صادراتو په بنسټ د ولاړ سکتور په توگه ځانگړی شي اټکل شوي چې د ۶۰۰۰،۰۰۰ په شاوخوا کې باغ لرونکي په ۱۰۰،۰۰۰ هکتاره ځمکه کې دباغونو حاصلات د يوې دزياتي خړوبونې پواسطه روزي. په نظر کې ده چې دا نوی او عصري سکتور به په هيواد کې ميلونونو خلکو ته د ژوندانه بديل برابر کړي (د کرنې وزارت ۱۳۸۴).

د بڼوالۍ سکتور په افغانستان کې د سختو خنډونو سره مخامخ دی:

د بڼوالۍ پراختيا په ټول اقتصادي ځنځير کې د ستونزو سره مخامخ ده. د ۱۹۷۰ ميلادي کال په لسيزه کې د افغانستان بڼ روزنه په نړيوال مارکيټ کې د يو بريالي سيالي کوونکي په توگه گڼل کيده (د مثال په ډول د ممیزو په نړيوال مارکيټ کې د افغانستان برخه په سلو کې تر شلو ډيره وه) د کرنې وزارت (۱۳۸۴) نن دا سکتور په جدي توگه د مينځه تللو په حالت کې دی د څو لسيزو د شخړو او د بڼونو د تخريب د پانگې او د نوی تکنالوژۍ د نشتوالی له امله نژدې په بشپړ ډول نړيوالو مارکيټونو ته د لاس رسي دله مينځه تللو سبب شو. په افغانستان کې مناسب قوانين او مقررات او منظم مالياتي سيستم پرمختگ ندی کړی د بيلگې په توگه له گاونډيو هيوادونو څخه وارداتي ونو ته د داخليدلو اجازه ورکړ شوی ده چې امکان لري دويچارونکو حشر او نارغيو لرونکی وي او د نباتي صحت ساتنې د کنترول څخه پرته په بازار کې پلورل کيږي سربيره پردی په افغانستان کې د بڼوالۍ په سکتور کې معتبر احصايوي معلومات مثلاً د بوز غليو شمير، موجوده ډولونه، د حشراتو او ناروغيو تهديد او د کورنيو اوبه رنيو بازارونو په برخه کې معلومات په لاس کې نشته دی. زيرمۍ، پروسس ، ترانسپورت او بازار موندنې لپاره د مناسب بنسټ نشتوالی هم د بڼوالۍ د پرمختگ په وړاندي سختی ستونزې رامینځ ته کړي دي.

پداسې حال کې چې د بوز غليو د روزنې وړتيا لوړه شوی ده. مگر دا پرمختگ په نه اندول او يوڅه د غلطو خبرتياو پر بنسټ ولاړ ليدل کېږي چې يو تر ډيري اندازی بوز غلي مينځ ته راغلي يا جوړی شوي دي . اوله اندازی ډيري بې کيفيته ونې توليد شوی دي ، ځکه چې د ترويج اوسنی وړتيا پدې سکتور کې د اړتيا سره متناسبه نده، نو د بازار موندنې په برخه کې زده کړې او ملاتړ د بوز غليو په شمير کې د ډيروالي سره برابری نه دي.

دیو ځانګړي بوزغلی په سطح تخنیکي او مدیریتي وړتیا تر ډیره حده کمزوری ده او په مستقیمه توګه د تولید د تنظیم په وړتیا باندې د غوښتنې پر بنسټ په یو ولاړ بازار باندې اغیزه کوي. دا نیمګړتیاوې هغه وخت څرګندېږي چې هڅه کېږي، ترڅو هیواد بیا نړیوالو بازارونو ته لاره پیدا کړي د نباتي حفظ الصحې او روغتیا معیارونه په زیاترو بین المللي مارکیټونو کې چې افغانستان ورپکې ۴۰ کاله وړاندې بریالي و ډیر جدي او په کلکه تر غور لاندې نیول کېږي. برسیره پردې کرنیزو وسایلو او لوازمو لکه ډګرنیزو تخمونو، کیمیاوي سرو، وسایلو او ماشین الاتو ته لاس رسي ډیرو بڼ لرونکو ته ستونزه ده. په ځانګړي ډول پورونو ته لاس رسي ډیر ستونزمن کار دی په نتیجه کې تر اوسه لاهم له دې زړې تولیدي تکنالوژۍ څخه په پراخه کچه ګټه اخیستل کېږي. په احتمالي ډول ددې خنډونو مهمه پایله د داسې تجارتي بوزغلیو نشتوالی دی چې د داسې نیالګیو د تولید وړتیا ولري چې په نړیوال بازار کې د بریالیتوب لپاره لازم معیارونه برابر کړي شي، بڼ لرونکي نیله بوټو او د لوړ کیفیت لرونکو ډولونو په برخه کې د خپلو بوټونو د غوره والي لپاره ډیرې لږې زیرمې په واک کې لري.

د تېټ ارزښته میوه لرونکو ونو ستونزه :-

د کښې خوا په تصویر کې د هرات په ولایت کې ۲۰۰۸ میلادي کال د فبرری په میاشت کې په یوه بوزغلی کې پیوندې نیالګې نیول شوي دي. د ا ونه د الو یو نیالګې ګڼل کېږي، خو پوره د پیژندګلوي پانې، ډول او د مورني نیله بوټي پېژنګلوي نه لري.

- د نیالګې روغتیايي حالت نا څرګند دي او ممکنه ده چې نیالګې په ویروسونو یا نیمه توکو ونو اخته شوي وي.
- نیالګې کوږ نېکاري باید نوموړي نیالګې باید د پېوند د لګیدلو د ځای سره بیا پرېکړای شي چې لدې امله یې یو کال وده ضایع کېږي.
- نیلې یې وچې شوي دي لدې امله به دا ونه له کښینولو څخه مخکې له منځه تللي وي، او که چېرې تراوسه ژوندي هم وي بیا یې ترکښینولو وروسته ښه وده ونکړي.

له بله پلوه د بڼوالی سکتور ښه فرصتونه هم وړاندې کوي :

افغانستان د څو کلنې بڼوالی سکتور د پرمختګ لپاره ډیر ښه فرصتونه لري، کرنیز حاصلات له لوړو ارزښتونو څخه برخمن دي که چېرې په ښه ډول تر مدیریت لاندې راشي له هغو څخه لاسته راغلي ګټه به له هغې ګټې څخه ډیره زیاته وي چې له ناروا حاصلاتو څخه لاسته راځي. برسیره پردې دهیواد اقلیمي شرایط د میوو د تولید لپاره ډیر مناسب دي چې یو ځانګړي سیالی کوونکی امتیاز او برلاسی دی. د افغانستان د بڼوالی زیاتره محصولات بهر ته صادريدلای شي. چې دهغو لپاره ښه مارکیټونه موجود دي، انګور، ممیز، بادام، پسته، زردالو، او انار مهم حاصلات ګڼل کېږي. هیله کېږي چې خصوصي سکتور د مناسب ترویجي ملاتړ په ترلاسه کولو سره د بڼوالی د صنعت نوي کیدل رهبري کړي د بڼوالی د سکتور د بریالي پرمختګ مهم ټکی د میوه لرونکو ونو د نوی بوزغلی روزني د صنعت شتوالی دی.

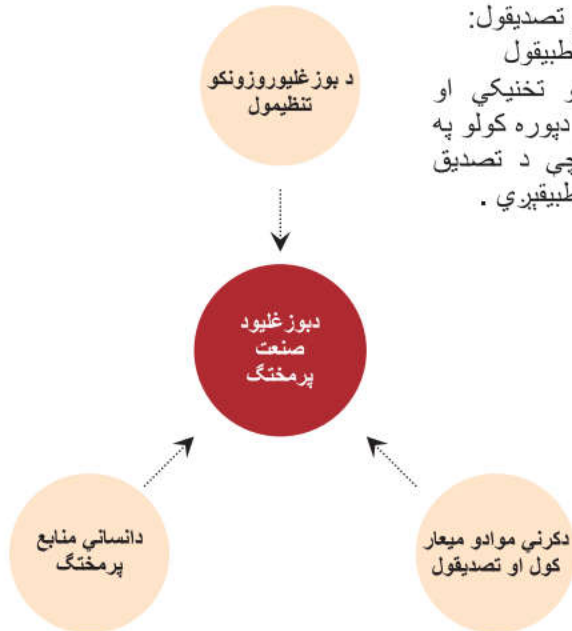
د میوه لرونکو ونو د بوزغلی روزني د صنعت د پرمختګ د اوږدې مودې هدفونه :

هغه داوړدي مودې موخې چې افغانستان کې د میوه لرونکو ونو د بوزغلی دروزني د صنعت لپاره ځانګړي کړي شوي دي، د نوم لرونکو پاکو او روغو میوه لرونکو ونو د پوره اندازې برابرول دي ترڅو چې وکولای شي چې د نوو بوټونو د کښینولو او عوض کولو غوښتنه پوره کړي. د تخنیکي او مدیریتي وړتیاو ښه کول او همدارنګه د کرنیزو وسایلو او لوازمو ته د لاس رسي ښه والی د بوزغلی دروزني د صنعت د پرمختګ لپاره لازم دي، په ټولنیزه توګه د بڼوالی سکتور باید د نوی بازارونو د کیفیت د شرایطو په ځانګړي ډول صادراتي بازارونو سره ځان برابر کړي پرته له دې شبکه څخه پرته چې د میوه لرونکو ونو د بوزغلی روزني د صنعت په اقتصادي خنډ کې مهمه کړی ګڼل کېږي.

۲. په افغانستان کې د میوه لرونکو ونو د بوز غلیو د صنعت د پرمختګ تګلاره:

په افغانستان کې د میوه لرونکو ونو د بوز غلیو د صنعت د پرمختګ تګ لاره کې درې په خپل مینځ کې سره تړاو لرونکي مداخله کوونکي شامل دي.

- د بوز غلی لرونکو تنظیمول:
- د میوه لرونکو ونو د بوز غلیو د ټولنو جوړول او ثبت کول.
- د کرل کیدونکو موادو معیاري کول او تصدیقول:
- د تفتیش او تصدیق ورکولو د سیستم تطبیقول
- دانساني منابعو پرمختګ: د اړوندو تخنیکي او تنظیموونکو مهارتونو او دهغو اړتیاو دپوره کولو په برخه کې دغړیود وړتیاو لوړول چې د تصدیق ورکولو د راتلونکي پروسې پواسطه تطبیقېږي .

لومړي شکل - د بوز غلیو د صنعت د پرمختګ تګ لاره د افغانستان د میوه لرونکو ونو د بوز غلیو د صنعت د پرمختګ لپاره درې په خپل مینځ کې سره د اړیکو لرونکو مداخله کوونکو شاملول.

یو ځایي کار د سکتور د اصلاح او عصري کولو یوه لاره ده

د میوه لرونکو ونو اصلاح چې په یوه هیواد کې کښینول کیږي د یوه بوز غلی لرونکو پواسطه نه شي ترسره کیدای.

د ښووالی د صنعت اصلاح او عصري کول د ارزښت د ځنځیر د مختلفو سطحو بشپړتیا او د داخل کړای شویو موضوعاتو انسجام ته اړتیا لري.

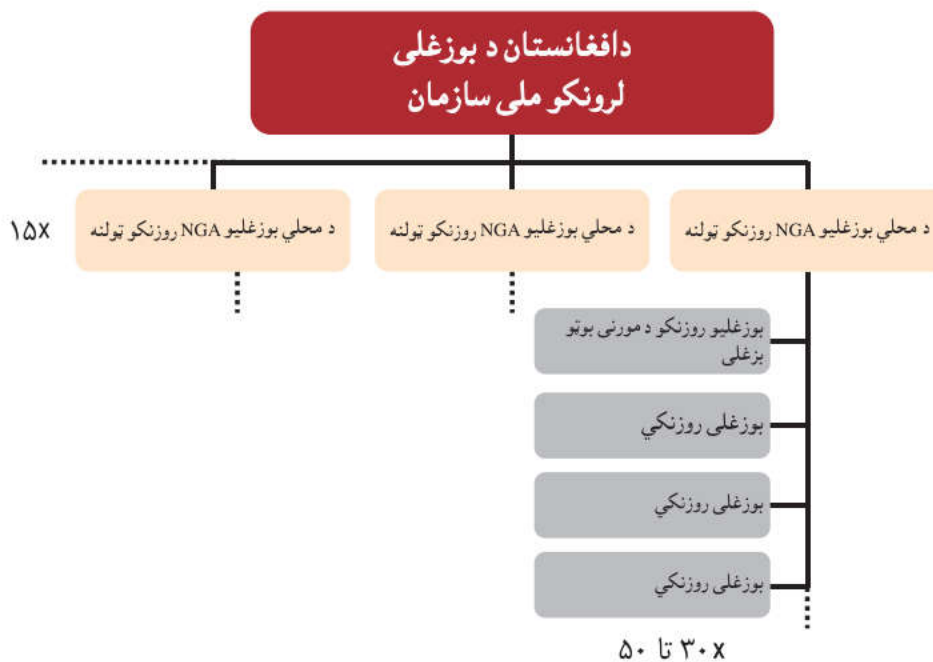
تجربې څرګنده وي، چې د تولیدونکو ټولنه کولی شي ډیرې ګټې وړاندې کړي، ټولنی د ترویج خدمات ډیر اغیزمن کوي، هغوی د مقرراتو او معیارونو په تطبیق کې مرسته کوي او هغوی په قوي توګه دافقي زده کړې او وړتیاو دلوړولو په برخه کې د تولیدونکو په سطحه (د بزګر څخه دبزګر زده کړه) کې مرسته کوي، هغوی همدارنګه تولیدونکو ته اجازه ورکوي چې په یوځایي غږڅېرې وکړي د دولتي تأسساتو سره د سروکار لرلو په وخت کې خپل اغیزمنتوب زیات کړي د مثال په توګه: د صنعت د معیارونو په تطبیق کې یا د بنیادي تاسیساتو په برخه کې د پانګې اچونې لپاره د منابعو د تخصص په ورکولو کې د لومړیتوب د حق تثبیت، هغه بزګران چې په ګروپونو کې یوځای شوي د تکنالوژۍ، لوړه بیه منابعو او د بازار موندنې معلومات په ښه توګه تر لاسه کوي.

په افغانستان کې د ښووالی د سکتور د ودې لپاره د یو عصري بوز غلی صنعت ته اړتیا ده

۳. په افغانستان کې د ښوالی دټولنود جوړښت حالت:

ملي او محلي ټولنې

دافغانستان دمیوه لرونکو ونو د بوزغلیو صنعت له ۲۵۰۰ څخه په ډیرو کوچنیو سطحو د بوزغلیو په روزنکو باندې وېشل شوي دي. دا لوی شمېر په نوموړي سکتور کې د ابتکار په تطبیق او د بوزغلی لرونکو په روزنه کې ستونزې مینځ ته راوړي ، ددې په ځواب کې بوزغلی لرونکو په ټول افغانستان کې د یو ځای کار کولو پروسه پیل کړېده او د محلي بوزغلی لرونکو ټولنې یې جوړې کړي دي. نوموړې ټولنې لومړۍ په ولسوالیو کې د بوزغلیو لرونکو د ګڼ شمېر سره تشکیل شوي دي. اوس په دې ټولنو کې د میوو او مغزبابو د بوزغلیو د روزنکو غړیتوب شامل دی. خو هیله کېږي چې د خصوصي سکتور د ځنګلي او زینتي ونو د بوزغلیو کروني به هم غړیتوب ترلاسه کوي . دا محلي ټولنې (د ۲۰۰۱ په مارچ کې ټولې ۲۲ ټولنې دي) په ملي ټولنو باندې بدلې شوي دي چې دافغان بوزغلی روزونکو د ملي سازمان(ابلمس) په نامه یادېږي. د ابلمس به په افغانستان د ښوالی د پرمختیا دملی اداره ANHDO غړیتوب ترلاسه کړی دی

دوهم شکل : دافغانستان د بوزغلی روزنکو د ملي سازمان نقشه(پلان)

دافغانستان دبوزغلی روزنکو دملی سازمان (ابلمس) رول په لاندې ډول دی:

- دبوزغلی روزنکو نماینده ګي کوي.
- د میوو د تولید په صنعت کې دخصوصي او دولتي دواړو سکتورونو (دولت او مؤسسه) پانګی را جلبوی
- د بوزغلیو د محصولاتو لپاره د تصدیق ورکولو د سستم په کار اچولو کې مرستې.
- د تکنالوژۍ او منابعو په ترلاسه کولو کې د اسانتیاو منځته راوړل. (د مثال په توګه د مورنیو بوټو پاکول، د کوچني تکثیر لابراتوار – دمرکزی زیرمی بوزغلی، هغه ورايتي چې اجازه یې ترلاسه کړې وي)

- د بوزغلی د محصولاتو د مارکیټ اصلاح کول (چې په هغو کې د محصولاتو لرونه ، د بازار موندنې معلومات د تولید پلانونو، د ارزښت د ځنځیر پرمختګ اوداسې نور)
- د دولت په پالسیو باندې اغېزه کول د مثال په ډول ، کورنۍ او بهرنۍ نامناسبې سیالۍ د دروغتیا ساتنې د کنټرول څخه پرته د ونو واردول ، په ټیټو بېو سره د ونو پلورل او داسې نور)

په محلي سطحه د بوزغلی روزنکو د محلي ټولنو رول په لاندې ډول دي.

- په مارکیټ کې د اړتیا سره سم د تولید د لومړیتوب حق معلومول.
- د ګروپي روزنو د تنظیم کولو د اداري او د غړيو د تخنیکي مهارت اصلاح کول.
- د بوزغلي د تصدیق د سیستم تطبیق.
- د مورنۍ ونو د موادو د تولید شریکول.
- د عملیاتي سازماني روزنیزو اسانتیاؤ شریکول د مثال په توګه، د پیژنگلوی پانۍ وهلو ماشین ، د دفتر او غونډو خونۍ.
- بازار موندنې ته د لاس رسي د معلوماتو اصلاح.
- ټولنې کولای شي چې یو ځای کاروګري ترڅو د خپلو غړيو او همدارنګه ټول لرونکو لپاره مسلکي خدمات برابر کړي هغه مسلکي خدمات چې ټولنې یې برابرولی شي، په لاندې ډول دي:
- د پیوندولو /وېنځه بری خدمتونه.
- د بڼې په ډیزاین او د ایښودلو په برخه کې لارښوونې.
- د افتو او ناروغیو، دکتۍ، ارزونې او د کنټرول خدمتونه، او د آفت د هر اړخیزه کنټرول لارښوونه کول

د ښوالی د پراختیا پروژې رول

ددې پروژې عمده رول د بوزغلیو د صنعت په پرمختګ کې دادی چې دټولنو د پرمختګ لارښوونه وکړي او هغه منسجم کړي.

د ښوالی د پرمختیایي پروژې داروپایی کمیسیون په مالي مرسته ، د ځینو غیر دولتي مؤسساتو په مرسته د بوزغلی لرونکو د لومړنیو ټولنو د جوړولو لپاره لارښوونې برابرې کړي دي. همدارنګه د پروژې د افغانستان د بوزغلیو روزونکو د ملی سازمان په جوړولو کې هم د ارزښت وړ رول لوبولی دی.

دباغدارۍ پرمختیایي پروژه د ۲۰۰۸ کال تر پایه پورې په هیواد کې د ټولو مهمو میوو او مغزبابو د ونو د وراپتیو(ډولونه) راټولول بشپړ کړيدي . کله چې د را ټول شوو وراپتیو په باره کې پوره معلومات راټول شي نو دباغدارۍ پرمختیایي پروژه به وراپتیو د سپارښتنې سیستم جوړکړي چې ټول لرونکو او صادرونکو ته به د وراپتیو د کیفیت په باره کې سپارښتنې برابرې کړی شي.

د آغاخان ټولنې د باغدارۍ دپرمختیایي پروژې په ملګرتیا د ملی راټولشو وراپتیو څخه د ځینو وراپتیو لپاره د وایرس د ازموینې پروګرام پیل کړي شوی دی. دا به د سپارښت کړای شوو وراپتیو لپاره له وایرس څخه د پاکولو پروګرام پواسطه تعقیب شي. د مورنیو ونو بوزغلیوته د پاکومورنیو زیرمو برابرول په افغانستان کې د میوه لرونکو ونو د بوزغلیو د نوی صنعت بنسټ تشکیلوي.

د بوزغلي لرونکو ټولنه څرنگه رامینځ ته کولای شي

- د دوهمې برخې له لوستلو څخه وروسته به راشي:
- دقانوني سازمانونو په مختلفو ډولونو باندې پو هیدل .
- د روزنکو د ټولنو د جوړولو سره د مرستې کولو په منظور په ضروري لومړنیو پړاونو باندې پوهیدل.
- د توسعې په پروسه کې د آسانوونکې په رول پوهیدل

۱. دغړیو د غوښتنې سره سم د ټولنې د مناسب ډول جوړول

په افغانستان کې د سازمانونو مختلف ډولونه موجود دي ، چې په موخو ، قانوني محدودیتواو مقرراتو کې سره جلا دي ، چې په لاندې جدول کې په لنډ ډول روښانه شوي دي.

ټولنیز سازمانونه (ټولنې)	دپانگې اچونې سازمانونه	غیر دولتي سازمانونه
<ul style="list-style-type: none"> • دغیر ګټه کوونکې دریځ ټاکنه ده چې د کلتوري ټولنیزو او مسلکي خدمتونو او فعالیتونو له لارې اجراکیري • د بهرنیو سازمانونو د غړیتوب دهغو سره د یو ځای کیدلو یا له هغوسره د اړیکو د ټینګولو څخه مخنیوی یوازي د ملی سازمانونو په ملاتړ او د پروګرامونو تطبیق • دشته منیو محدودیت یوازي د معقولو شتمنیو سره • کولا شی چه محدودې منابع لکه حق العضویت او کورني نهادونو څخه تر لاسه کړي. غیرسوداګریزی کړنې . د عاید څخه د مالي معافیت د رپورټ ور کولو مکلفیت نلري. د عدلیې په وزارت کې ثبت کیدل. 	<ul style="list-style-type: none"> • د زیرموشرکتونه، ملګرتیا یا شراکت اود یو کاروبار شرکتونه د ګټې په منظور د فعالیتونو د اجراکولو د حق درلودل • کولی شي چه په ټولو اقتصادي سکتورونو کې پانګه واچوي . • یوځای او خانګړي شرکتونه د ګټې وټی د کړنو د ترسره کولو حق • کولای شي په ټولو سوداګریز سکتورونو یا برخو کې پانګه اچونه وکړي . • په افغانستان کې د ځینو صادراتي اقلامو معافیت • کولای شي چه ګټې و ویشي • د ګټو مالیات • د شرکت د انحلال یا له مینځه تللو پر محال شتمني په ونډه لرونکو پورې اړه لري • د سوداګرۍ په وزارت (ایسا) کې ثبت 	<ul style="list-style-type: none"> • نه ګټه کوونکې تمایل د کلتوري ټولنیزو او حرفوي خدمتونوله لارې لاس ته راځي • کیدای شي په سوداګریزه کړنو کې د خپلو نه ګټه کوونکې مقصدونو کې کډون ولري • کولای شي چه له مقصدونو څخه مالي ملاتړ د کورنیو او بحرنیو منابعو څخه (بلا عوضي مرستې اعاني او داسې نور) • د رپورټ د ورکولو مکلفیت • د غړیو تر مینځ ګټې نشي ویشل کیدای د ګټې مالیات نه لري • د غیر دولتي مؤسسو شتمني د انحلال پر محال اداره کونکي وزارت پورې اړه پیدا کوي • د اقتصاد یا ګټې وټی په وزارت کې ثبتول
<p>یادونه: د کوپراتیفونو په هغو مؤسسو کې شامل دي چه دکو پراتیفونو په قانون کې د اوسني قانون څخه د پراخه کاري ساحې په پام کې نیول شوي وي او باید د سوداګریزو بوزغلي لرونکو د ټولنو لپاره په راتلونکې کې په پام کې و نیول شي .</p>		

غیر دولتي مؤسسي د یو قانوني اوحقوقي نه د ونو یو ډول دی چه کولای شي هغه پرمختیایي کرنی چې دیوی سوداګریزی حرفوي مؤسسي له خوا تر سره کېږي، پرمخ بوخی . همدارنګه دا ډول مؤسسي د ګمرکي محصول څخه د خلاصولو زیات امکانات لري

۲. د ټولنی د غړیو پیژندنه

د ټولنی ممکنه غړي باید وپیژندل شي، اداري غړي یوشان نظرونه او مقصدونه لري . په اوسني وخت کی ځینی پروژي ممکن د کرنیزو ټولنو دجوړولو لپاره ځینی امتیازونه ور کړي . په داسي حال د داسي مؤسسو جوړول چې ګډی موخی و لري، نه د شتو د راټولو لپاره زمینه برابرکړي. د ممکنه غړیو په باب باید ځینی اصول په پام کې و نیول شي. دغړیو د هغو کړنو په هکله چی باید پرمختیا و مومي، ګډ نظر لري. ټولنی د پر مختللو او مترقي بوزغلی لرونکو له خوا جوړیږي. دغه بوزغلی لرونکي دخپلو نظریاتو د څرګندولو لپاره ځای پیدا کوي او د هغوي ودی ته چټکتیا ور بخښي.

۳. د اسانتیاو د برابرولو ونډه

د ترویج د کار کوونکو د زده کړی په برخو کی داسانتیاو برابرونکي دوه اړخیزه ونډه لري . که وغواړو تخنیکي معلومات د بزګرانو په واک کې ور کړو په عین حال کې که وغواړو دبزګرو له تجربو څخه زده کړه وکړو . تر څو د تخنیک د تمرین طریقو ته چی پراختیا ور شوی ده په محلي ساحو کی باید تطبیق کړای شي.

دیوی ټولنی د ټینګښت لپاره زیاتو مرستو ته اړتیا ده. د دغو مر ستو زیاته برخه باید د کرنی د وزارت د محلي ترویجی کارکوونکو او غیر دولتي مؤسسو لخوا برابره شي. دهغو کارکوونکو لپاره چې محلي آسانتیاوي برابروي، په لاندې مواردو کی شاید ګټور وي:

- په هغې ساحې باندی تمرکز چې په هغې کی زیات شمیر بوزغلی لرونکي تمرکز ولري .
- کار له یوه ګروپ څخه پیل کیږی او وروسته پراختیا مومي، د غړیو د ملاحظې په اساس کیدای شي په یوې سیمه کی له یوه څخه زیاتی ټولنی شتون ولري.
- دسیمی درس او رواج ښه پیژندنه ډیر ارزښت لري اکثره محلي خلک ځانګړی ټولنی لري چې هغوی باید و پیژندل شي هغوي دیو کامیاب تولیدونکی ټولنی هسته جوړوي.

۴. د بوزغلی لرونکو دټولنی د ملاتړ رواجولو خدمتونه :

- هغه ترویجی خدمتونه چې داسانتیاو برابرونکی یې برابرولای شي، په لاندې ډول دي:
- د بوزغلی لرونکو لپاره د تخنیک او زده کړی زمینی ، چې دښوالی د پراختیا له تخنیک او زده کړی مرکزونو سره د اړیکی اړتیاو لري .
 - په خپل ځان متکي ټولنو دجوړولو دمدیریتي او اداري وړتیا لوړول.
 - دبوزغلی د محصولاتو د تصدیق د سیستم د رامینځ ته کولو په اړوند مرستې، د بوزغلی د معیارنو دپراختیا او تطبیق څخه ملا تر.
 - دمیه لرونکو ونو دبازار موندنې د زده کړی ملا تر.
 - د لاندې فعالیتونو لپاره د خصوصي او عامه ټولنو څخه د مرستو را ټولول:
 - تخنیکي زده کړي: په کر نیزو نندارتونو کې ګډون ، ساحوي زده کړی او داسي نور.

- لازمو معلوماتو ته لاس رسي لکه: د افغانستان د بڼوالی د پراختیايي پروژې له خوا دبازار په هکله معلومات (دبازار تمایل او بیی ، بازار کي موجود فرصتونه، د مقرراتو او حقوقي مسایلو په اړه معلومات ، تخنیکي ابتکارات ، کرنیز معلومات، هوا پیژندنه او داسي نور).

دریم شکل (کشمیري کریم) ۴ (لورا امیورکیا) بوزغلی لرونکو ته باید د زده کړې چاپیریال رامنځ ته شي ، تر څو د تخنیکي تولیداتو موخه تر لاسه شي .

الکترونیکی لارښوونه: که چېرې کمپیوتر او پروجیکټور موجود وي کیدای شي بوزغلی لرونکو ته لاندې پرزن ټیشن وړاندې شي . (لاندې کلیک کړي او له ضمیموي سي دي سره خپل دلارښوونی کتاب پرانیزي.

لومړی شمیره پرزن ټیشن: دبوزغلی لرونکو د ټولنې

د ټولنې غونډی

د دی برخې په لوستلو سره به تاسو ته د بوزغلی لرونکو دټولنې د جوړولو یا رامینځ ته کولو دناستو او کړنو په هکله لارښوونې وړاندې شي. په یاد ولری چی ستاسی ونډه ددغه پړوسی ساده او آسانه کول دي. موخه داده چی بوزغلی لرونکي وکولای شي له ځان سره مرسته وکړي. ددریمی برخې له مطالعې څخه وروسته به تاسو وکولای شی چه دلاندنیو مواردو په هکله معلومات تر لاسه کړي:

بعد از مطالعه قسمت ۳، خواهید توانست دوره های آموزشی را در مورد موضوعات ذیل تدارک نمایید:

- دیوی ټولنې مینځ ته راوړلو لپاره دلومرنیو ناستو د آسانولو طریقه
- په افغانستان کینی د ټولنو د رامینځ ته کولو حقوقي شرایط
- دټولنو دکاري پلان دجوړولو طریقه

عکس: انجمن سولې، د پراگندګرۍ د ټولنې

د ټولنو د غونډو (ناستو) آسانول

لومړی
ناستی (غونډی)

د پیل ټکی: د ټولنو د را منځ ته کولو موخه او یوځایي کار

- موخه
ددغی ناستی څخه موخه د بوز غلی لرونکو سره د ټولنی د مفهوم معلومولوکی مرسته کول دی او په ټولنی کښی د کډ ون گټی دی
- د کار کولو طریقې بیت طرز العملونه:
 ۱. د ټولنی د رامینځ ته کولو موضوع باید مخکی له مخکی د کرنی د وزارت له مسؤلینو سره طرحه شی.
 ۲. غونډو ته بلنه کیدای شی په لومړی سرکی په یو خاص جغرافیایی ساحی کښی محدوده وی
 ۳. بوز غلی لرونکی باید له یوه بل سره مرستی ته وهڅول شی.
- له گډون والو سره باید لاندی موضوع گانی تر خبرواترو لاندی ونیول شی:

د بوز غلی لرونکو ټولنی څه ته وایی ؟

- ټولنی د هغه یوشان حرفوی سکتور له گډون والو (دمیوه لرونکو ونو بوز غلی لرونکی، دخنګلی او زینتی ونو خاوندان هم کولای شی چه گډون وکړی) څخه ده چه په هغه کی هغه اشخاص شامل وی چه یوه موخه او هدف و لری له ټولنی څخه عبارت دی.
- ټولنی عبارت دی له:
 - یوه نه کټه کوونکی مؤسسه
 - د سیاسی او مذهبی تړاو څخه پرته
 - پرته د سوداگریز یا انتفاهی فعالیت څخه
- د ټولنی اصول عبارت دی له:
 - حرفوی والی (مسلمکی توب): کولای شی له بڼ لرونکو او بزگرانو څخه استازیتوب وکړی.
 - عمومیت: هر هغه څوک یا د ټولنی لرونکو افراد یا موسسی کولای شی چه د ټولنی گډون وال وی چه د ټولنی د گډون شرایط پوره کړي.
 - استازیتوب: د بوز غلیو دروزونکو په باره کی باید وویل شي چه د بوز غلیو هر روزنکی باید خپله نماینده گي وکړي چی خپله رایه او نظر بیان کړي .
 - خپلواکي: ټولنه خپل پرمختیایی منزل، کرنلاره، موخی او د خپلو منابعو برابرول پخپله تعینوي.
 - نه سمون: (د کار او سوداگریزه فعالیت تر منځ) دبزگرانو ټولنی نشی کولای د ټولنی له غړیو سره سوداگریزه چاری تر سره کړي.

• د کرنیزو ټولنو د نډې عبارت دي له:

- مشاورت: عبارت د ټولنې د اعضاو تر مینځ داریکو دهغو عامه گټو، اشیاء او د اسی نورو دشریکولو په هکله پریکړی کول چه دټولنې پروگرامونو باندی اثرکوي .همدارنگه دولت او غړو تر مینځ دپالیسی په جوړلو، دټولنې د فعالیتو او داسی نورو کی د اړیکی درلودلو څخه عبارت دی.
- معلومات: په مختلفو معلوماتي سرچینو او د معلوماتو په ډولونوباندی اسانی لاس رسی ته ویل کیږی: لکه تکنالوژی، اقلیم پیژندنه، د کرنیز بازار پالیسی او داسی نور.
- ملاتړ: دا فعالیت د بوز غلی لرونکو د غړیو سره د هغوی د انفرادي او ټولنیزو اړتیاو او دهغوی د مسلکی کولو په لاره کی دټولنې د مرستی کولوڅخه عبارت دي.

په کرنیزو ټولنو کښی د گډون گټی

په کرنیزو ټولنو کی گډون:

- د غړو سره د تکنالوژی او لوړو بیو منابعو ته د لاس رسی په هکله مرسته کول
- د هر غړی تخنیکي پوهی ته ښه والی ښی: هغوی به د بوز غلي د موسمي جنتری فعالیت پر اساس پوهه تر لاسه کړي.
- د غوښتنی د پوره کولو په خاطر د تولید پلان ته ښه والی ښی: غړی باید د بازار او د کارو بارد فرصتونو په هکله کافی معلوماتو ته لاس رسی ولري.
- د یوه ښه تصدیق شوي سیستم د پلی کولو په پایله کښی د بوز غلی محصولاتو ته ښه والی وربښی.
- دخصوصی سکتور د غښتلي کولو سره مرسته کوي. چه دا به د خصوصی بوز غلی لرونکو سره دهغوی په مؤثر او گټور کار کی مرسته وکړي او ښه گټه به تر لاسه کړي

ښووه غړی د نډي

- گډون: هر غړی کولای شی چی خپل نظر ولری او تصمیم ونیسی
- مسؤلیت: هر غړی دخپلو شریک کړی شوو مواد و او معلوماتو مسؤل دی.
- ښی اړیکی: هر غړی باید خپل ستراتیژیک معلومات له نورو سره شریک کړي.
- سالمه سیالي: په مشخصو کرنیزو کړنلارو توافق؛ او ددی موافقی له مخی دتولید برابرول (جوړول)

څرنگه کولای شي چه غړی په گډه لاس ته راوړنی ولري؟

- سازماندهی فعالیت های آموزشی
- تطبیق سیستم تصدیق
- اصلاح کوشش های بازاریابی (کوشش در اصطلاح بازاریابی)
- سازمان دهی تقسیم کار در انجمن: ویژگی اعضا، به گونه مثال چون یک قوریه دار پایه مادری
- فراهم آوری خدمات تخصصی به اشخاص ثالث
- کسب یا اصلاح تکنالوژی برای همه اعضای انجمن

دويمه غونډه

دبوز غلی لرونکو دټولنی حقوقی چوکات

• موخې یا هدفونه

- ددی غونډی په دوران کښی
- بوز غلی لرونکی باید په افغانستان کښی په حقوقی شرایطو پوه شی
- مشران باید دغرو څخه وټاکل شي

• کړنلاری

۱. دټولنو په هکله لاندی حقوقی شرایط باید روښانه شی:

۱،۱ لازم اسناد:

□ غوښتنلیک: په دغی ناستی کښی باید روښانه شی چی په غوښتن لیک کښی کوم معلومات میشته شوی دي په څلورمه ضمیمه کښی دنوموړی فورمی بیلگه موجوده ده

□ قانون یا مقررات: د غه سند دټولنی لخوا برابریري چه په هغی کی دعامه فعالیتونو تنظیم منل شوی. مقررات د ټولنی په رسمي قانون بدلیري. چه بیلگه یی په دویمه ضمیمه کښی موجوده ده. همدا رنگه دافغانستان دبوز غلی لرونکو دملی ټولنی قانون په لومړی ضمیمه کښی موجوددی.

۲،۱ دټولني دنوم او نشان انتخاب:

۳،۱ دټولنی دتشکیلاتی جوړښت را منځ ته کول

□ عمومی مجموعه: دټولو غړیو په گډون

□ مدیره هیأت: پنځه تنه

- رئیس
- معاون
- اداری کارکوونکی
- ۲ غړی دمالیې د مجلس څخه

□ اجراییوي هیئت: ۳ تنه

- خزانہ دار
- گدام دار
- کاتب

شکل ۴: آموزش در مورد شرایط حقوقی انجمن ها –
جلسه مؤسسه ملی قوریه داران افغانستان، ۱۳۸۷
(کریم کشمیری)

۱،۴ د سوداگری په وزارت کښی د ټولنی ثبت

۲. په ټولنه کی د بوز غلی روزنکی ثبت کول. په ټولنه کی دهر غړی څخه لاندی ارقام یا معلومات راټولیري:

۲،۱ بشپړه پته

۲،۲ د تولید په هکله معلومات

- د بوزغلي مساحت په جریب سره
- په جریبونو کی دمیوه لرونکو ونو دتولید اندازه
- په هر جریب کینی د ونو شمیر
- اوبو ته لاس رسی
- دمیوه لرونکو ونو غوښتنه، ډول، شمیره او داسی نور
- بازار کی فرصتونه
- دتولید شوی ډولونه
- دپیوند شویو ونو شمیره
- دمحصول فعالیت: حاصلات، آفات او معمولی ناروغی اوداسی نور
- پورونو ته لاس رسی

۳-۲ دمشرانو ټاکل: ددغی ناستی په ترڅ کینی تاسو له غړیو غواړی چی هغه کسان چی په ټولنی کی مسؤلیتونه ولری وټاکی

جلسه سوم

درسمی ټولنی مینځ ته راوړل

• موخه:

په دریمي غونډی کینی فرض کړو چه دلاس ته راوړنو پر مختگ رضایت ښونکی دی هرډله باید د خپل سازمانی هویت: نوم، نښان او تشکیلاتی چارټ منظم کړي. ډله باید په خپلو بنیادی سازمانی اصولو چی دټولنی کړنی اداره کړی، هوکړه وکړی.

شکل ۵: انتخاب مقامات در جلسه افتتاحیه ننگرهار، ۱۳۸۷ (ستیون رایت)

• کړنلاره

۱. پوه او استعداد لرونکو غړیو ته د اساسنامی قانون د مسودی مرور.
۲. دټولنی لپاره د نوم او نښان ټاکل.
۳. دټولنی دکمیټی دهغو غړیو او ددفتری آمرینو ټاکل چی نومونه یی دټولنی په ثبتولو کینی لیکل کيږي.
۴. د دفتری مشرانو د دندو ټاکل او روښانه کول.
۵. دټولنی دثبیت په شرایطو کتنه

دټولنی دثبتولو کنټرول:

- ☐ دثبیت دفتری: دسوداگری وزارت.
- ☐ دغوښتنلیک فورم.
- ☐ دمدیره هیأت پیژندنه
- ☐ دفرعی قوانینو او اساسنامی پراختیا
- ☐ په نوم او نښان باندی هوکړه

راتلونکي غونډی

د ټولنې کارې پلان او وروسته د بوز غلي لرونکو سره مرسته

د بوز غلي روزنکو د ټولنې د ثبت کيد و څخه سم لاسي وروسته بيا هم پخپله دکارونو پر مخ بيولو او خپلو غړوته د خدماتو د برابرولو لپاره مرستې ته اړتيا لري

• کرنلاره

۱. د ثبتولو لپاره د دوامداره مرستې برابرول

۲. د ټولنې د حقوقي مشاور له مشورې وروسته د ټولنې د قانون د وروستۍ مسودې برابرول.

۳. يو کارې پلان او اضافي فعاليتونه معرفي کول

کارې پلان بايد د ټولنې د مامورينو له خوا برابر او د بحث او منظوري لپاره د ټولنې د غړيو په واک کښې ورکړل شي

کارې پلان بايد دلاندې موارد و درلودونکي وي:

۱-۳: ځانگړي گډ کار او برنامې چې د ټولنې له خوا يې نوبت وشي. بيلگې يې دلاندې مواردو څخه عبارت دي:

شکل ۶: قوريه داران ورايتي ها را در مرکز انكشاف باغداری كابل انتخاب ميكنند، ۱۳۸۸ (ادی ورنون)

• دنبله بوټوتوليد

• د مورنيو نباتاتو توليد

• بازار موندنه او حوصله پيرونه

• د توليد پلانگزارې او هم غړي

• اخيستونکو ته د خدمتونو وده او پراختيا لکه:

○ د پيوند ولو خدمتونه

○ د بڼ طرح او نقشه

○ دنبا څه بري پريکونو خدمتونه

○ د بڼ د تنظيمولو خدمتونه او

د ناروغيو هر اړخيزه مخنيوي

○ په نباتاتو کښې دگرده افشاني خدمتونه

د بوز غلي لرونکو د ټولنې حقوقي جوړښت د نه گټه کوونکې موسسې په ډول اخيستونکو ته د خدمتونو دوراندي کولو لپاره مناسبه نه ده. دا خدمتونه کيدای شي د انفرادي اشخاصو له خوا وړاندې شي او يا علاقه لرونکي اشخاص کولای شي دهغو خدمتونو دوراندي کولو لپاره پر يو کوپراتيف په گډه غور و کړي

۳، ۲ د غړيو دكاري وړتيا لوړول

په كاري پلان باندې دپوهيدلو لپاره بايد بوزغلي لرونكو ته زده كړه وركړې شي. په لاندې چارټ كېنې دزده كړې (درسونه) هغه گڼي چې په دې لارښود كېنې ځای كړای شوی ده، ښودل شوي دي.

پوهنيزه درسونه (برخه)	پوهنيزه برخه
د اصلاح شوو معياري بوزغليو پراختيا او تطبيق	۱ مجموعه دميوه لرونكو ونو دبوزغليو صنعت
<ul style="list-style-type: none"> • د اصلاح شوو بوزغليو لرونكو تنظيم، د افغانستان د بوزغلي لرونكو ملي ټولنه، دبوزغلي لرونكو ټولنې • دميوه لرونكو ونو اداره او بازار موندنه. د مورنيو ونو د بوزغليو دپراختيا لپاره د بوزغليو په برخه كې تخصص • دافغانستان د بوزغليو لرونكو د ملي سازمان لپاره د مورنيو ونو د بوزغليو د تصديق طرح 	لومړۍ لارښود دميوه لرونكو نو ټولنې
• دبوزغليو د توليد د تخنيك په هكله غړو ته دزده كړې وركړه	دوهم لارښود دمورنۍ ونو بوزغلي
• دافغانستان د بوزغليو لرونكو د ملي سازمان لپاره د توليدي بوزغليو د تصديق طرح	دريم لارښود دميوه نيوونكو ونو د بوزغلي توليد
داصلا شوو بنونو اداره (تنظيم)	دويمه مجموعه د بڼ د تنظيم (اداري) لارښود
<ul style="list-style-type: none"> • د بڼ طرح (پلان) او كښنول • دميوه نيوونكو ونو تربيه او ښاخه بري • ناروغيو او آفتونو پيژندل، اداره او مخنيوي • د گرده آفشاني (القاح) لارښوونې 	

۳، ۳ د تصديق طرحه

د بوزغلي لرونكو ټولنې د افغانستان د بوزغلي لرونكو په ملي سازمان كې په عادي ډول دگډون مستحق دي. په دې صورت كې بايد د بوزغلي لرونكو ټولنې ددو د توليد لپاره دافغانستان دبوزغلي لرونكو د ملي ټولنې تصديق شوي مواد د توليد لپاره له خانه سره ولري. (پنځم عكس ته مراجعه وكړئ) په دې ټوله پروسه كې ستاسو مرسته ډيره اساسي او اړينه ده. د تصديق سيستم په لاندې اصولو ولاړدی (دافغانستان دبوزغلي لرونكو ملي سازمان دميوه لرونكوونو د تصديق د طرحې پروسه په دريمه ضميمه كېنې په مكمل ډول وړاندې شوی ده)

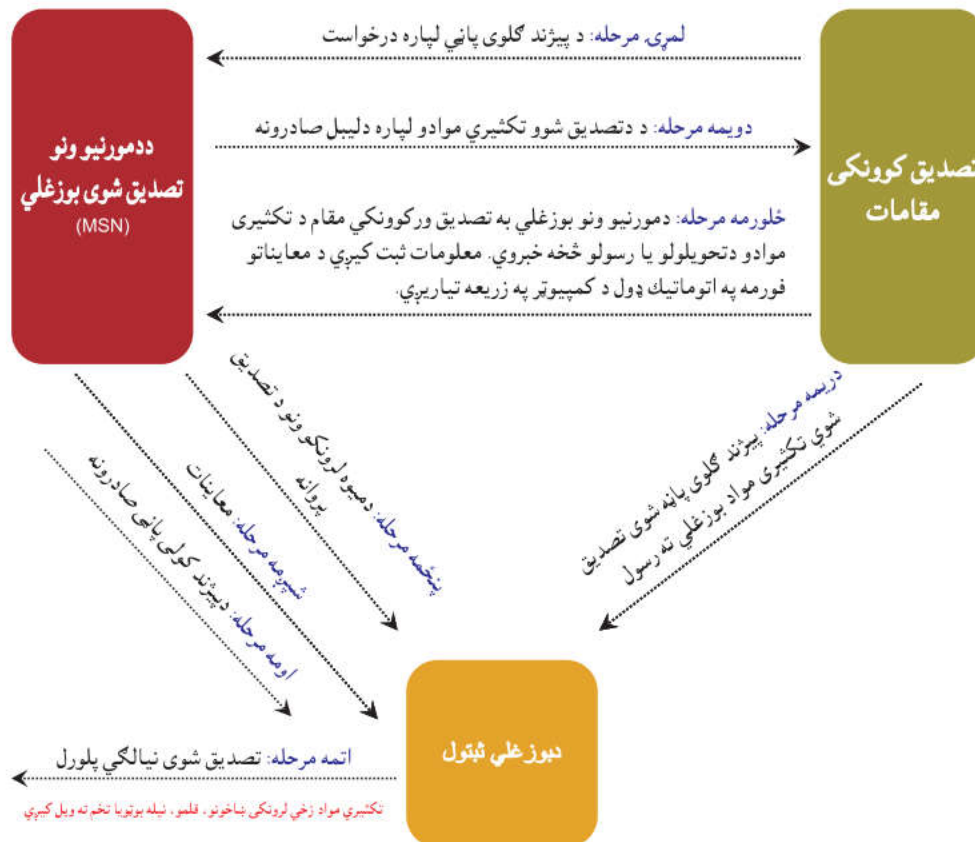
• دافغانستان ميوه لرونكوونو د بوزغلي لرونكو د ملي ټولنې د تصديق طرحې (طرحه) موخه په سودگريز ډول ميوه توليدونكولپاره د تصديق شوو او د نوعي (ډول يا نسل) د نمونې سره سم دميوه لرونكو ونو د نيالگيو برابرول دي چې د هغوی صحت او قوت دافغانستان دبوزغلي لرونكو د ملي ټولنې له خوا تصديق شوی.

• يو توليدي بوزغلي چې غواړي تصديق شوی ميوه لرونكي نيالگي توليد كړي بايد له هغه پيوندی لرگيوڅخه گټه واخلي چې ديو ثبت شوي مورنۍ ونې د بوزغلي له خوا تصديق شوی وی دا بايد يوه سوداگريز بوزغلي وي چې دميوه لرونكو ونو دښه كفيټ لرونكي تكثيری موادو: د پيوندي موادو، قلمو او پيوند په هكله ښه تخصص لری.

• دمورنۍ ونو تكثيري مواد، پيوند او قلمی بايد يو رسمي پيژندگلوی پاڼه اود اعتماد ورنور اسناد د موادو او د مورنيو ونو دبوزغلي په هكله د ضروري معلوماتو سره ولري دا د

اعتماد سند کید ای شي چی یوسوداگریز بیجک یا د بسته بندی او تحویلی سند وي.

- هغه بوتی چه دتصدیق شوو مورنیو ونو د موادو څخه تولیدیږي باید دتصدیق د طرحی د مشخصو معیارونو لاندی (مطابق) چی (دویم لارښود: دمورنی ونو د بوز غلي لارښود او دریم لارښود: دمیوه لرونکو ونو دتولید په لارښود کی واضح شوي دي) وروزل شی.
- دودی د فصل په ترڅ کینی، نیالگی (فصل) لږ ترلږه یو ځل پلټل کیږي. دا پلټنی به په نورمال ډول دلابراتوارونو د اسانتیاو د نه موجودیت له کبله دسترگو په واسطه کتل(معاینه) کیږي
- دپلټنی هدایات یا لارښوونی باید په دقیق ډول څرنگه چی توضیح شوی دی، رعایت شی: تصدیقونه، علایم، لیبلونه او د مطالعی لازم اسناد باید ولري.
- ټول اړونده معلومات باید ثبت او وساتل شی
- که چیری په یو یا ډیرو کتنوکی وموندل شی یا څرگند شی چی دتصدیق لپاره وارد شوی مواد ټول لازم شرایط پوره کوي نو یو شمیره لرونکی تصدیق به صادریږي او دغه تصدیق نامه به داعتبار له یوی ځانگړی مو دی څخه برخه مند وی .

پنځم شکل: د میوه لرونکو ونو د بوز غلی د تصدیق د طراحی پیراو ونه

دبازار موندنې اواداري (مدیریت) لارښود

برابرونکی گریډ کولم

دغه برخه دافغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي ټولنې يا سازمان او د هغې دغريو دگټې اخيستنې لپاره برابره شويده. دا لارښود د دواړو موخو "دغريو لنډ مهاله گټې او د افغانستان دبوزغلي لرونکو د ملي سازمان اوږد محاله" پراختيا لپاره دي. اروپايي کميسون، چې دافغانستان دبنوالی پراختيايي پروژې لپاره مرستې کوي، په پام کېنې لري يوه تعقيبې پروژې په لاره واچوي چې د بنوالی د پرمختيايي پروژې څخه په ابتدايي کارونو کې ملاتړوکړي تر څو دافغانستان د بوزغلي لرونکو ملي سازمان په يو خپل خان متکي، دوام لرونکي مؤسسي په ډول خپلو فعاليتونو ته پراختيا ورکړي.

د بازار موندنې دا برخه د افغانستان د بوزغلي روزنکو د ملي سازمان د گټې اخستنې لپاره برابره شويده ترڅو په ټول افغانستان کې د ميوه لرونکو ونو د بوزغلي د صنعت لپاره د يوملي مرسته کوونکي نهاد په حيث؛ د خايي بوزغلي روزنکو ټولنو او د انفرادي اعضاو په واسطه کار وکړي.

داسې په نظر کې نيول شوي دي چې هغه پروژې د باغدارۍ د پرمختيايي پروژې لخوا تعقيبېږي د هرې خايي بوزغلي روزنکې ټولنې لپاره به د يوه تخنيکي مامور په گومارلوسره تخنيکي ملاتړ (مرسته) برابر کړي. د دې تخنيکي مامورينو د دندو څخه يوه دنده ددې لارښود څخه گټه اخيسته ده تر څو د بوزغلي روزونکې لپار د بازار موندنې ښې او سمې لارې چارې تر لاس لاندې ونيول شي. په راتلونکې کېنې به د اصلاح شوو ميوه نيوونکو ونو او نورو تکثيري موادو توليد چې د کفيت د معيارونو سره يې ټينگ تړاو د ښه فعاليت او په نتيجه کې يو قانوني معيار ته اړکيدل دي، ورکړل شوی دی. معيارونه، ثبت او د تصديق نور طرز العملونه به يې د بنوالی د پرمختيايي پروژې په نورو خپرونو کې بيان کړی شي.

۱. بازار موندنه څه ته وايي؟

بازار موندنه هغې پروسې ته ويل کېږي چې په هغه کې هغه څه معلومول دي چې ستاسو پيرودونکي يې غواړي او بيا هغه څه چې دوی يې غواړي په يوه گټه (فايده) يې هغوی ته برابروي.

خرڅلاو د بازار موندنې يواځې وروستۍ برخه ده؛ او ددې معلومول چې اخيستونکي څه غواړي يا اړتيا لري دبازار موندنې يوه بله عمده برخه ده. خرڅ لاو عبارت د اخيستونکو دتوليد شويو موادو لپاره دهڅولو څخه دی، که چيرې تاسې داسې مواد توليد کړي چې اخيستونکي ورته اړتيا لري اوخرڅلاو يې ډير آسانه دی.

دبوزغلي لرونکو لپاره له هر توليد د پيل څخه مخکې هغه معلومات چې اخيستونکي ته اړتيا لري ډير اړين او معقول دي. که چيرې بوزغلي لرونکي دا معلوم نه کړي چې پيرودونکي څه ته اړتيا لري، ممکن داسې بوټي يا نيا لگۍ توليد کړي چې اخيستونکي يې نه غواړي او حاضر نه وي دهغوی لپاره پيسې ورکړي.

د خرڅلاو لپاره د ونو د توليد پروسه کيدای شي ۲ کالو ته اړتيا ولري، او دا ممکنه نه ده چې دتوليد دپروسې په جريان کېنې ياله مودې وړاندې څه ته تغير ورکړو له همدې کبله دوه کاله دمخه بايد خپل توليد د خرڅلاو د توقع مطابق بايد په سم ډول پلان کړي. چې د پلانگزارۍ مراحل ددې لارښود ونوپه مجموعو کېنې بيان شوی دی. بنوالان هغه خلک دي چې ونې له بوزغلي لرونکو څخه اخلي او په خپلو ښونو کېنې د خرڅلاو لپاره کړي، هم بايد دخپلو پيرودونکو په اړه فکر وکړي. ونې او انگور چې باغداران يې کېننوي کيدای شي چې توليد شوی محصولات ممکن کابل او يا نورو صادراتي بازارونو ته و ليږل شي. دغه محصولات ممکن تازه، يا د پروسس لپاره او يا هم په وچ ډل بازار ته وړاندې شي. که چيرې د ميوه توليدونکو غوښتنه تغيرومومي، بازار تغيروکړی او يا يو ډول ميوه د اړتيا څخه ډيره توليد شي، نو د بنوال غوښتنې هم تغيرکوي بوزغلي لرونکي بايد

و پوهیږي چه ونی په کوم وخت کی تر استفادی لاندی نیول کیږی ځکه بڼوال اکثر ا په دی هکله له بوزغلی لرونکو څخه مشوری اخلی چه کومه وراپتی وکړی.

په افغانستان کښی، د ۲۵۰۰ څخه ډیر بوزغلی لرونکی د ۲۲ بوزغلیو لرونکو ټولنو سره شتون لري. که چیرې هر بوزغلی لرونکی و غواړی خپل کارو بار ته پراختیا ورکړی نو له اندازی څخه ډیری ونی به تولید شي. هر بوزغلی لرونکی باید د بازار او د ونو د تولید د پیروالی په هکله تر ممکنه حده ښه معلومات او فکر ولری او دا هله ممکن کیږي چی د بوزغلی لرونکو ملی ټولنی او نوری محلی ټولنی له انفرادی بوزغلی لرونکو سر مرسته وکړی چی خپل د بازار موندنی او تولید فعالیتونه مخکی له مخکی پلان کړي.

بوزغلی لرونکی د ونو په تولید او خرڅلاو لاس پوری کوي له همدی کبله هغوی په ټولنیز ډول د بڼوالی په برخه کی پوره او پاڅه متخصصین دی او د بڼو د طرح کولو او نورو تخنیکي اړخونو او بازار موندنی په هکله له هغوی سره صلاح مشوری تر سره کوی ممکن دغه مشوری د بڼونو د کښینولو د قراردادی په توگه او یا هم د درملو شیندلو د قرار دادی په ډول تر سره شی چی دا د عاید د ترلاسه کولو زمینه برابروي.

دهغه څه تولید چی اخیستونکی یی غواړي

دا په یاد لرل ډیر مهم دي چه په ډیرو حالاتو کی اوس محال په افغانستان کښی څوک د میوو د خرڅ لاو او بازار موندنی په هکله پوره معلومات نه لری اکثر ا بوزغلی لرونکی د میوه لرونکو ونو د ډولونو، یا بازار موندنی په اړه ډیر پوره معلومات نه لری. د مثال په توگه هغه زردآلو چی باید په تازه شکل تری گټه واخیستل شی له هغو څخه چی د وچیدو لپاره ښه دی، توپیر لري. دیو فصل یا میوی لکه د شفتالو په اړه بڼوال د ډیرو وراپتی گانو په اړه معلوما تو ته اړده تر څو وکولای شی په مناسب وخت کښی یی راټول او د خرڅلاو بازار ته یی وړاندی کړي. د بادامو په شان میوو لپاره، دا اړینه ده چه بڼوالان لږ تر لږه دوه ډوله بادام یو ځای وکړی تر څو یو بل د گرده افشانی زمینه را مینځ ته شی. همدا رنگه آلو او زرد آلو هم باید له یوی څخه ډیرو وراپتی گانی یو ځای وکړل شی که نه له دی پرته به بڼوال هیڅ ډول میوه (حاصل) تر لاسه نکړی. بڼوال باید د دی وړتیا پیدا کړي چه د وراپتی گانو دا ترکیب برابر کړي او د اړتیا په اړه یی مشوری ورکړي

د لارښود په دی گڼه کښی د دغو وراپتی گانو د روزنی په اړه معلومات نه دی ورکړل شوی. د وراپتی گانو په اړه به معلومات په نورو لارښودونو کی ورکړی شي. په افغانستان کښی د میوو او مغز بابو وراپتی گانی هومره نه دی آزمایښت شوی. د بڼوالی د پراختیای پروژی په هیواد کی د موجودو ټولو وراپتی گانو ډولونه د بڼوالی د پراختیا پروژی په شپږو مرکزونو کی کرلي دي. په دغو مرکزونو کښی د میوو د مختلفو ډولونو په اړه د معلوماتو پیدا کولو کار جریان لري اودوی د هغو معلوماتو په اړه چه دوی حاصل کړي دي په منظم ډول د مزرعی نمایشی ورځی جوړوي. بوزغلی لرونکی باید په دغو د مزرعی نمایشی ورځو کښی گډون وکړی تر څو د بڼوالی له هغو یوشان معلوماتو څخه گټه واخلي چه بڼوالانو پیدا کړي دي. ممکن بڼوال معلومات ورکړی چی کومی وراپتی گانی باید وروزل شی پس هغوی به بوزغلی لرونکو ته ددی ډول ونو دروزنو فرمایش ورکړی.

د بوزغلی لرونکو لپاره پلان جوړول

لکه څرنگه چه مخکی روښانه شوی ده چی اکثره ونی د حاصل ورکولو لپاره د ۲ کلونو دوران ته اړتیا لري. په دی دوه کلنی دوری کی په بستر کی د نیله بوټو د استراحت دوره او یا ونی چه د نیله بوټو لپاره نخم تولیدوي، یا د مورنیو ونو د تولید لپار کرل کیږي، نه حسابیږی. هغه موده چی د تصدیق شویو پیوندی ونو څخه د پیوند د راټولولو څخه وروسته بوزغلی لرونکو ته سپارل کیږي د بڼوالی د پراختیا د پروژی له خوا پینځه کاله په نظر کښی ورته نیول شوی دی.

که چیرې مونږ د مختلفو فعالیتونو په هکله چې د بوزغلي لرونکو په واسطه سرته رسېږي، او څومره مخکې هغوی پلانونه لري، باندې فکر وکړو، مونږ ته دا څرگندېږي چې اکثره فعالیتونه باید د پنځواو یا له هغې څخه د ډیرو راتلونکو کلونو لپاره پلان شي، مگر ځینی نور فعالیتونه له یوه کال څخه د لیری مودی پلان ته اړتیا لري. په راتلونکو فصلونو یا مبحثونو کې به د پلان جوړونې په مختلفو ډولونو چې اړتیا ورته لیدل کېږي، بحث وشي.

که چیرې یو بوزغلي لرونکی یا د بوزغلي لرونکو ټولنې وغواړي یو نوی ډول منډه یا شفتالو وارد کړي دهغه عادی دوران په لاندې ډول دی:

د اول کال په نیمایي:	نیله بوتې باندې د مورنۍ ونې د تولید لپاره د پیوند راوړل او پیوندول
د ۲ کال پیل:	د ونې پریکول
د ۳ کال پیل:	په بوزغلي کېنې د مورنیو ونو کېنېدل
د ۴ کال په نیمایي:	دمورنۍ ونې څخه د پیوند اخیستل او په نیله بوتې باندې دهغه پیوند
د ۵ کال پیل:	قطع درخت بلند تر از قسمت پیوند
د ۶ کال پیل:	د تصدیق شوی ونې ایستل او خرڅول

د یونوی وراثتي د پیوند دراورلو او دهغې د پیوندولو او ددی وراثتي د خرڅلاو پوری موده تقریباً څلور نیم کاله ده. دا چې دغه وراثتي د نورو څخه ښه ده یا نه ده، ممکن د آزمایشت نورو ډیرو پنځو کالو ته اړتیا ولري.

د پلانگذارۍ ټول ډولونه کولای شو په اوږد محاله، مینځ محاله او یا لنډ محاله پلانونو وویشو. د بوزغلي لرونکو لپاره داوردی مودی پلان د نوو مورنیو ونو په راوړلو سره د نوو انواعو په معرفي کولو پوری تړاو لري. اوږد محاله پلانونو یا استراتیژیک پلان مونږ کولای شو د ۲ کلن یا ډیروکلونو راتلونکي پلان په نوم ونوموو.

د پلان گذارۍ معمول ډول چې مونږ یې د بوزغلي لرونکو لپاره فکر کوو، تولیدی پلان دی چې معمولاً د ۲ کلونو په بنسټ تر سره کېږي. کولای شو دا ډول پلان گذارۍ ته "مینځ محاله پلان" ووايو. او مونږ کولای شو چې ووايو چې دا د هغو پلانونو سره تړاو لري چې په راتلونکي ۱ تر ۲ کال پوری پلان شوی وي.

او البته په هغه کېنې نور کوچنی پلانونه لکه د پیوند پلان او نهالونو د ایستلو پلان ځای کړای شي. مگر دا د بازار موندنې په اړه چې غواړو په دغه لارښود کتاب کېنې یې بیان کړو اړه نه لري.

دیو کلنو یا دهغه څخه ډلرو پلانونو لپاره مونږ د "لنډ مهاله پلانگرازی" یا د یوکلني پلان نوم ورکولی شو. البته په هغه کېنې به نور کوچنی لنډ مهاله پلانونه لکه د پیوند پلان، کېښلولو او یا د ونو د ایستلو پلانونه ځای کړای شي. مگر په حقیقت کې د بازار موندنې د مفهوم په اړه چې مونږ یې غواړو په دی لارښود کېنې یې بیان کړو، اړه نه لري.

۱.۲ د بوزغلي لرونکو لپاره د کرنلاری (ستراتیژیک) پلان گذارۍ

د بنوالۍ پرمختیایي پروژې د بوزغلي لرونکو څخه "هرکله چې هغوی د بوزغلي لرونکو د ټولنو غونډی چې د مورنیو ونو د کلونو د انتخابولو لپاره کوي"، مخکې له مخکې غوښتنې دي چې هغوی باید دخپلو اوږدمهاله اهدافو په اړه فکر وکړي. دغه مورنۍ ونې به د ټولنو غرو ته د پیوند لپاره زخه

لرونکي ښاخونه د راتلونکو پنځو کلونو په ترڅ کېنې چمتو کړي. همدا ډول هغه کلونونه چې د بوزغلي لرونکو د ټولنوله خوا نه وی غوره شوی، د څو کلونو لپاره به په لاس کېنې نه وی. په داسې حال کې چې د بنوالۍ د پراختیا پروژه د کلونو د ټولنو په هکله په نورو ګڼو کېنې تر لاس لاندې لري طمع نکیرې چې نوری ډیری سپارښتنې او توضیحات په نژدې راتلونکي کېنې تر لاسه شي.

په داسې حال کې چې د بڼوالۍ د پراختیا پروژې نورې ورايتې گانې اوکلونونه د ملي راتلونې په پلان کې نیولې دي. داسې طمع نكړې چې نورې ډیرې سپارښتنې او توضیحات به مخکې د ۳ څخه تر ۵ کالو د نتیجې څخه تر لاسه شي. څرنگه چې مونږ دا وینو چې د نوو مورنیو ونو جوړول اوبیا له دغو مورنیوونو څخه د تصدیق شویو ونو تولید څلور کاله وخت ته اړتیا لري. په دې توګه مونږ وپیلای شو چې د بوز غلی لرونکو ټولنې په ۲۰۰۸ میلادی (۱۳۸۷ هجری، شمسی) دکلونونو د راتلولو په واسطه ورايتې گانې او کلون برابرې کړي چې په راتلونکو لسو کلونو ۲۰۱۸ م (۱۳۹۷ ه. ش) کې به په ټول افغانستان کې وکړل شي.

د بڼوالۍ د پراختیا پروژه دټولو بوز غلي روزنکو سره دهغوی د محلي ټولنو او دافغانستان د بوز غلی لرونکو د ملي سازمان له لارې مرستې کوي. دغه پروژه د ونو د ډولونو دازماینست اود نوو ورايتې گانو د معرفي کولو لپاره یو اوږد محاله پروګرام لري. د اپروژې به دافغانستان د بوز غلی لرونکو له ملي سازمان او نورو مؤسسوسره دازماینست د معیارونو د برابرولو لپاره کار وکړي. با لآخره د افغانستان د بوز غلی لرونکو د ملي سازمان د نوو ډولونو د ازماینست او معرفي کولو د معیارونو لپاره باید د اړتیا وړ لارښوونې برابرې کړي تر څو د بوز غلي لرونکو لپاره ښې ورايتې گانې موجودې وي چې هغوی یې تکثیر او وپلوري.

یو بل د اصلاح شوو نیله بوټو د معرفي کولو د بازار موندنې اوږد مهاله پلان ته اړتیا ده د وایروسونو د ازماینست او د وایروسونو څخه د ازادو کرنیزو موادو معرفي کول او پراختیا هم یو بله د اوږدې مودې هڅه او کوشښ دی.

د بڼوالۍ پراختیاي پروژه له بوز غلی لرونکو سره مرسته کوي چې په تدریجي ډول د تصدیق یو سیستم معرفي کړي. د تصدیق معیارونه به نور وځایونو کې تر بحث لاندې ونيول شي. دا واضح ده چې د تصدیق شویو ونو تولید ډیرې بودیجې ته اړتیا لري. نو لازمه ده چې تصدیق شوی ونې په لوړه بیه خرڅې شي تر څو نور لګښتونه تامین کړي. د بازار موندنې د یوې برخې تعریف عبارت دی دهغه څه د تولید څخه چې اخیستونکي یې غواړي یوه اندازه ګټه وکړي.

۲.۲ د بوز غلی لرونکو لپاره مینځ محاله پلانګذاري

مینځ محاله پلان گذاري چې د هغو بوز غلی لرونکو د تولید د دوران لپاره تیارېږي چې پېوند شوي نیالګي تولیدوي، چې په اوسني وخت کې د میوه نیوونکو ونو د بوز غلي تولید یوه تر ټولو لویه برخه ده.

اوس محال، د نیالګیو تولید پرته له کوم صحیح فرمایش څخه تر سره کېږي. په داسې حال کې چې موخه باید د حالاتو په ښه کولو سره د نیالګیو د تولید د وختي فرمایش مطابق برابر کړی شي. د ډیرو بوز غلي لرونکو لپاره د لږو معلوماتو په برابرولو سره چې څومره ونې کېږي د ونود تولید پر دوران پیل کوي. اوس محال هر بوز غلی لرونکی په خپل سر په بوز غلي کې د نیالګیو پر تولید چې څومره تولید ولای شي، پریکړه کوي. په داسې حال کې چې محلي ټولنې باید د ټولنود ټولو غړو لپاره ټول پروګرام څرګند او په اړه یې خبرې اترې وکړي او هغوی ته معلومات ورکړي، او د افغانستان د بوز غلي لرونکو ملي ټولنه باید د دغو معلوماتو په اړه غور وکړي.

د افغانستان د بوز غلی لرونکو ملي سازمان د عمده کارونو څخه چې کولای شي د ونو د پلورلو او د راتلونکي کال لپاره د ونو د تولید د یومعقول شمیرد معلوماتو په اړه معلومات برابرول دي. دا معلومات کیدای شي دا ډول وي چې تیر کال د زردالو بازارونه ډیر ښه وو او سړ کال هم ممکن د زردالو د ونو لپاره غوښتنه ډیره وي، یا دا چې په راتلونکي کې د ښونو د کښینولو یوه لویه پروژه په نظر کې ده چې د نیالګیو د تولید او کښینولو سره سره به پلورل هم و هڅوي. هغه څه چې مونږ یې د افغانستان د بوز غلی لرونکو د ملي سازمان څخه توقع لرو دا یو پیغام دی چې باید د زردالو ۴ په سلوکي او د بادامو ۶ په سلوکي وده باید پلان شي، یا هم دا ډول نور معلومات برابرول دي.

د ونو د ټول شمیر په اړه دا عمومي معلومات د نیله بوټو د تخم د کولو په وخت کې ګټور دي. دا وخت هر کال د قوس (نومبر) میاشت ده. بله لویه پریکړه د پېوند په وخت کې هرکله چې ډولونه تعینېږي، نیول کېږي. په پلانګذاري کې دا باید په یاد ولرل شي چې ټول تخم ممکن شین نشي؛ ټول وده کوونکي نیالګي به ښه لویوالی (اندازه) و نه لري، پس ځینی باید له دوی څخه رنګي شي؛ چې

ټول پېوندونه چې پېوند شوي دي وېه نه لگېږي او همدا رنگه د سرونو د پریکولوڅخه وروسته په لومړي کی ضایعات هم وي.

ډیر تولیدی پلانونه به د دوو کلونو د دوران لپاره تیارېږي، داسې گڼل کېږي چې د ټولو مورنيو ونو څخه پېوندي ځانگي لاس ته راځي. د ۱ د ټولنی دنده ده چې دا يقيني کړي چې د بوزغلیو د ټولنی دهر غړي لپاره دهر کلون څخه کافي زخی موجودی دي، پس ټولنه به د مورنيو ونو د بوزغلیو دپلان جوړولو لپاره معلوماتو راټولولو ته اړتیا لري.

۳.۲. د بوزغلی لرونکو لپاره لنډ محاله پلانگذاری

مونږ لنډ مهاله پلان یواځی دیوه کال لپاره په پام کېنی نیولای دی، پس لنډ محاله پلان د یو کلن پلان څخه عبارت دی. بلکه د کاروبار (کسب) مختلف اړخونه خپلو پلانونو ته لکه دتولید پلانونه، دکلنی بودیجی پلانونه او داسی نور کلني پلانونه د بازار موندنی سره تړاو لري چې دکلني لوړوالي د پلان په نامه یادېږي.

په هم دی ډول استراتیژیک پلان، یا اوږد محاله پلان، اومینځ محاله پلانونه اود نورو تر سره شوو پلانونو مقدار ښایی د کوچنیو محلی ټولنوپه سطح ډیر لږ وی. اکثره د لوړوالي هڅی به د بوزغلی لرونکو دځایی ټولنو په سطحه، یا په ملي سطحه به د افغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي سازمان سره یوځای تر سره کېږي.

په یو کلن ارتقایي پلان کی لاندی ځینی او یا ټول عناصر شامل کړی شوی دي:

- معلوماتی پانی، کتلاکونه او پوسترونه.
- کرنیز نندارتون او داسی نور نندارتونونه
- په آزمایشی مرکزونو یا د بوزغلی لرونکو په ځمکو کېنی نمایشی ورځی (ساحوی ورځی)
- عامه اړیکی، خبرونه، مره کي، او هم دا ډول له میډیا (رسانیو) لپاره
- په رادیو، تلویزیون او ورځپاڼو کېنی اشتها رونه
- لاسی معلوماتی پانی (جنتری)، د حاصل یا فصل پلانونکي، کمپسونه، پیالی، قلمونه او داسی نور
- د ونو لیبلونه

ځینی دغه مختلف عناصر به له یوه بل سره گډ وي. معلوماتی پانی او کتلاکونه باید په کرنیزو نندارتونو اونورو عامه واقعاتو کېنی په وخت برابر شی.

باید ددی کړنو څخه هر یو ډیر د مخه اوپه واضح توگه وسنجول شی. دمثال په ډول که چیری تا سو وغواړی چې دیوی میوی عکس ولری باید دا تصویر هغه محال برابر کړی چې نوموړی میوه موجوده وی. که وغواړو میوه لرونکی ونه د نندارتون په وخت کېنی په گل لوبنی کېنی ولرو باید په ژمی کېنی ونه په گل لوبنی کی کېنوو هر فعالیت باید د یو ځانگړی اوريدونکي دتوجه لپاره وی او دلگښتونود صحح خواب لپاره کافی توضیح ورکړی. کرنیز نندارتون به زرگونه کتونکی چې

شکل ۸: نمایش زراعتی کابل، ۱۳۸۸
(لورا امبورگیا)

ښایی د بڼ د جوړو لو لپاره هیڅ ځمکه ونلری ځان ته جلب کړي. هغوی به هیڅ کله اخیستونکی نه وی نو ځکه دهغوی د ایسته اچولو لپاره د معلوماتی پاڼو ډیر چاپ ته هیڅ راز اړتیا نشته.

دتبلیغاتو او اشتهاراتو لگښت باید وسنجول شی. ورځپاڼی، رادیو او تلویزیون، تل دجالبوخپرونو او تعلیمی پروگرامونو دجوړلو لپاره هڅه کوی. کیدای شی چې دڅېړنو د موضوعاتو په حیث ډیر معلومات برابر کړو چې پایلی یی وریا دي.

۳. د بازار ونډه

د بازار د ونډې اساسي مفکوره داده چې دلته په بازار کې مختلف پيرو د ونکې موجود دي چه مختلفو توليداتو ته اړتيا لري. دا څرګنده ده چې يو د بادامو روزنکې د بادامو ونې غواړي، او د شفتالو روزنکې د شفتالو ونو ته اړتيا لري مګر دا د بازار د ویش معنی نه ده.

په افغانستان کې به د بازار عمده ونډې لرونکې مؤسساتي پيرونونکي وي لکه دمرسته کوونکو تمویلونکې پروژې، سوداګريز بڼ روزنکي او هغه خلک يا پيرونونکي چې يو يا څو ونې د خپل کوچني کورني باغ لپاره غواړي.

په افغانستان کېنې د میوه لرونکو ونو د یو عصري بازار د پراختیا لپاره ډیر وختي دی چې د بازار په اړتیا پوه شو تر څو وکولای شو دهغوي اړتیا وې په ګوته کړو او د بازار عمده ونډې ووېشو او ووايو چه څرنګه هغوی دا حاصلولی شي. په همدې حال کېنې ځینې نور نظريات وړاندې کېږي چې بوز غلی لرونکې وکولای شي په هغوی فکر وکړي.

۳. ۱ دېنارۍ بڼونو ونډه:

• په پای کېنې باید دټولو میوو او مغزبابو ډولونو چې خرڅیږي باید له تصدیق شویو ونو څخه چه معنی یې دهغوی لیبیل لرل دي، تر لاسه شي. د کورني پيرونونکې لپاره، دا لیبیلونه يا نور اضافي بسته بندۍ کول، د ونې د ډول او دهغوی د ودې د څرنګوالي په هکله معلومات ورکوي او د میوې یو رنګه عکس هم علاوه کولی شو هغه ډولونه چې خرڅیږي که چرې ممکنه وي باید په خپله ګرده القاح کېدونکې وي. همدا رنګه کېدای شي په یوې ونې کېنې ددو ډولونو د پيوند لرونکو ونو پيرونونکې موجود وي چې دا د ګرده افشانی او متفاوتو رنګو او په مختلفو وختونو کېنې د میوو د پخیدو باعث کېږي.

• د ونو مختلف ډولونه باید جدا جدا بسته بندۍ او په ځانګړو ځایو کېنې باید وپلورل شي تر څو دا یقینې کړي چه هغه ونه چه پيرونونکې یې اخلي د کامیابیدو بڼه چانس لري.

• په نورو هیوادو نو کېنې ډیر پيرونونکې غواړي چه میوه لرونکې ونې په ګل لوبڼو کېنې راوښیي ځکه دکال په هر وخت کې یې تر لاسه کولای او ایښودلای شي. د میوه لرونکوونو یو شمیر ډولونه لکه منی کېدای شي په ټیټ قدو مورینو نیله بوټو په ګلدان کې پيوند شي چې دا د ونې د وروپيرونونکو (بڼوالو) لپاره ډیرې ګټه وری د یخینې پيرونونکې ښایي د نسبیتا غټو ونو سره چې په یو کوچني چیلې سستم سره په ګلدان کېنې روزل شوي وي، مینه لري. دبیلګې په ډول د شفتالو ونه کېدای شي چې د باد پکه په شکل په چیلو کېنې تربیه شي، د تاکونو بوټي هم په همدې ډول تربیه او خرڅیدلای شي.

۳. ۲ د سوداګریزه بڼونو ونډه

• ټولې ونې باید څومره چې ژر تر ژره دا ممکنه وي، تصدیق شي، لیکن ډیر ساده لیبیل کفایت کوي. د ونو په اړه ځانګړی معلومات په جدا ډول په معلوماتي پاڼو او يا هم د لارښودونو په ځانګړی مجموعو کې برابرېږي.

• د ګرده افشانی (القاح) ځانګړی ډولونه، او يا د یو کامیاب حاصل د راټولونې ډولونه د پيرونونکې سره د یو منل شوي پلان له مخې بڼوالو ته یو يا دوه کاله دمخه د خرڅولو لپاره برابرېږي.

• ونې په ځانګړیو بڼډولونو کېنې بسته بندۍ کېږي او پيرونونکو ته تسلیمېږي، يا هم په توافق شوی نېټې باندې د پيرونونکو لپاره تیارېږي.

۳.۳ سازمانی پیرودونکو ونډه

- د تولید اړتیاوي به یې د سو داګریزو بڼوالو سره یو شان وي مګر د جنسونو او انواعو (ورایتیو) سره سره به یې د نیالګیو د مقدار برابرول ښایي ډیروي. کیدای شي چه اضافي خدمتونو ته لکه بسته کول، غونډول، لیردول اوزیرمه کولو ته اړتیا ویاختمالا د قرار دادونو برابرول اود پیسو ورکړه د یو مسؤلیت په ډول د خرڅوونکي پر غاړه شي.
- ممکن خرڅلاو دځانګړیو اشتهارې پا ڼو او یا هم د سازمانونو لکه د دولتي پروژو، مؤسسو او تمویلونکو مؤسسو دکلیدی خلکو سره د تماس له لاری تر سره شي.
- ډیر شمیر خلک له مختلفو سوابقو (تجربو) سره (مثلا مدیر، د بڼوالی متخصص او حسابدار) کولای شي چه د پیریدلو د تصمیم په جوړولو کښی ګډون ولری.

۴. د بازار پلان جوړول

په افغانستان کی د بوزغلی ټول کارو بار د یو نفر او یا د یوی کورنی په واسطه تر سره کیږی. داسی متخصصین نشته چه بازار موندنه د هغو مفکورو سره برابر کړي چه په دی لار ښود کی وړاندی شوی دي. ځکه نو د بازار موندنی ټولی هڅی باید دافغانستان د بوزغلی لرونکو دملی سازمان او یا هم د بوزغلي لرونکو د محلی ټولنو له خوا تر سره شي.

هغه خلک چه دافغانستان د بوزغلی لرونکو دملی سازمان سره تړاو لري باید د بازار موندنی پلانونو ته لاس رسرسی ولري. اوس محال د بڼوالی دپراختیایی پروژی دوه کارکوونکی خپل ډیر وخت دافغانستان د بوزغلی لرونکو دملی سازمان دتشکیلاتی جوړښت او پراختیا ته سازمان ورکولو او په هیواد کښی دمورنیو ونو دتولید اونندارتونو د پراختیا په برخه کی د ملاتړ لپاره مصرفوي. اوس چی د بوزغلي لرونکو دټولنو ډیر د پراختیایی کارونو پړاوونه تقریباً سرته رسیدلی دي او د مورنیو ونو د بوزغلیو کښینول سرته رسیدلي دي. هغوی کولی شي چه خپل ډیر وخت د بازار موندنی د پراختیا دپلانونو په جوړولو تیرکړي.

ټول پلانونه باید دافغانستان د بوزغلی لرونکو دملی ټولنی دمدیره هیأت لخوا دتأیید وړ وګرځی. د بازار موندنی په پلانونو کی د صنعت دپلانو سره سره د کلنی لوړوالي پلانونه شامل دي. د بڼوالی د پراختیایی پروژی تیم به د مینځ مهالی مودی یا د تولیدي پلان جوړولو کی هم مرسته کوي، خال داچه دا په لویه کچه د محلی ټولنو یا د انفرادي بوزغلی لرونکو په سطح سرته رسیدلي دي. هرکله چه په ۲۰۱۰ میلادی کال کی یوه نوی پروژه پیل شي د بڼوالی د پراختیایی پروژی ملاتړ به د وخت سره توپیر پیدا کړي اونوی تدابیر به وسنډول شي.

اکثره ستراتیژیک یا اوږد محاله پلانونه باید یوازی په کال کښی یو ځل تر سره شي . بوزغلی لرونکي د خپلو مورنیو ونو د بوزغلیو لپارد وړایتیو او کلونو صحح اندازه برابر کړی ده، او دا به په راتلونکو لسو کلو کی د تولید لپاره عمده وړایتی ګانی (ډولونه) وی.

نو د بازار موندنی ستراتیژیک پلانونه د ۲۰۰۹ کال لپاره د کلنی لوړوالی د پلانونو سره اړیکي لری. دا باید په یاد ولرو د بڼوالی پراختیایی پروژی تر اوسه د بوزغلي په صنعت کی د میوه لرونکو ونو د بوزغلی تولید نه دی شامل کړی. د بڼوالی پراختیایی پروژی په بازار کی د تصدیق شوو ونو د موجودیت دلوروالی په اړه خپل ملاتړ ۲۰۱۲ میلادی کال(۱۳۹۰ هجری، شمسی کال) په پیل کی محدود کړي.

د بڼوالی پراختیایی پروژه به دافغانستان د بوزغلي لرونکو دملی سازمان سره د تصدیق شویو ونو د تولید د مختلفو کټګوریو د لګښت د حسابولوپه اړه کار وکړي، او د بیه ورکولو په اړه به لازمی مشوری ورکړي. د بڼوالی پراختیایی پروژه به د تصدیق شویو ونو رانیولو لپاره د بوزغلي لرونکو د خبرولو د پراختیایی دلوروالی کوښښونه وکړي، او دافغانستان د

بوزغلی لرونکو د ملي سازمان دغرو سره به د اخیستونکیو د جلب لپاره د تولیداتو کټلکونه برابر کړی

د ښوالی پراختیای پروژه به د ونو د عملی ویش د ښه کولو په لاره کښی هم مرسته وکړي. کیدای شی تخصصی نندارتونونه برابر کړي چه په دی نندارتونو کی به بوزغلي لرونکی د استعداد لرونکو اخیستونکو سره غونډی جوړی کړي او هغوی ته به د تصدیق شوو ونو د رانیولو ګټی بیان کړي. دا به مرستی وکړی تر څو فرمایشونه په ۲۰۱۰ کال کښی د پیوند له موسم څخه دمخه تر لاسه شی.

۵. د خرڅلاو پلان جوړول

ځنی بوزغلی لرونکي شته دی چه د خرڅلاو د فصل لپاره ځانګړی کړنلاری لري. هغوی خپلی ونی را وباسی او د خرڅلاو لپاره یی ځینو ځانګړو ځایونو ته لیږدوي. ځنی بوزغلی لرونکی حتی د خپلو ګاونډیانو ونی اخلي او یا یی په ټاګلي نرخ د هغوی لپاره پلوري. د خرڅ لاو په فصل کی باید بوزغلی لرونکی په کابل کی سیلو ته مخامخ تشه ځمکه د خرڅ لاو لپاره ونیسی. ځینی بوزغلی لرونکی به له لیری لیری ځایونو لکه هرات یا جلال آباد څخه کابل ته راځی.

د خرڅولو دا ځایونه د ښار د بیا رغونی سره په تدریجی ډول ډکیزي. د ونو معیار یی، مخصوصاً د وړایتیو د نومونو اود ریښو د لوڅوالي له امله ډیر ټیټ دی، چی د خرڅلاو دمخه وچیری، نوپس د ودی امکانات یی ډیر ټیټ دی.

د کوڅی په یو کونج کی د خرڅلاو په هیله د نیالګیو ایښودل دومره ښه نه دی. لویو ښوالو ته د مستقیم خرڅلاو پرته، د بوزغلی د صنعت د پرمخ بیولو د متخصصینو لاری دي چی کولای شي د خرڅلاو د فصل څخه دمخه د ښه کیفیت ونی برابرولای شي، او پلورونکی ونی د کیفیت د یوڅه تضمین سره سره په ښه حالت کی وي

د کیفیت د مفهوم لوړول، ښایی د کیفیت د کنټرول دسیستم د نومونو سره تړاو ولري. په دی ترتیب، باید د یو واحد نیالګي څخه حاصل شوی بیه هم لوړه شي.

شکل ۱۰: نهال های پیوندی با کیفیت عالی آماده برای فروش (ادی ورنون)

شکل ۹: فروش نهال های پیوندی در بازار

۶. د محصولاتو پراختیا

اکثراً د خلکو لپاره د تر لاسه کوونکی محصول د مفهوم درک کول ګران دي، مګر د عصري بازارموندنی سره د ارتباط لپاره د فکر کولو دا برخه ډیر ارزښت لري. ښایی بوزغلی لرونکی فکر وکړي چی د شفتالو یوه وړایتی "فورموسا" خرڅوی او دایی محصول دی. په ډیره د غوره توګه باید فکر وکړو او وپوهیږو چی دا واقعا د شفتالو د تصدیق شوی ونی فورموسا ډول دی او د شفتالو په نیله بوټی یی وده کړی، په سمه توګه ویستل شوی، تصدیق او لیبل شوی، دسته بندی شوی او د کروندی دروازی ته رسول شوی دی. که چیری

هم دا ونه يا نيا لگي د کابل يو دوکان ته رسيدلي وي، دا مختلف محصول وڅيړي، او دا به پر هغې باندې اضافي لگښت وي. که د شفتالو هم دا ورايتي په مايرا بولان يا بل نيله بوټي باندې وده کړي وي (پيوند شوی وي)، حاصل يې توپير لري، دکار سرته رسول يې مختلف دی او د لگښت بنسټ يې هم توپير لري.

تصديق شوی ميوه لرونکي ونه چی دیوی ثبت شوی ورايتي څخه لاس ته راغلی وی، دهغه ټولو ميوه نيوونکو ونو څخه چه په اوس محال په افغانستان کی خرڅيږي، حاصل يې مختلف دی. ددی ډول توليد پراختيا په اوسني وخت کی د بوزغلي د صنعت د پراختيا لپاره ډير اړين کار دی. ددی نوي توليد د لاس ته راوړلو لپاره ډير لگښت ته اړتيا ده او د بڼوالو لپاره ډير ارزښت لري (راتلونکی برخه يا څپرکي وگورئ) ځکه نو دهغوی د لاس ته راوړلو لپاره بايد يوه ښه بڼه وټاکل شی.

په توليداتو کی تر ټولو غټ تغيرات به هغه وخت وی چی له تخمي نيله بوټی څخه کلونی نيله بوټی ته لیږدول کیږي. دمنو لپاره کلونی نيله بوټی ته لیږدول د مخکی ازمو ل شوي دی مگر دجگړی د موجودیت او کافی پوهی، مهارت اود کروونکو موادو د نه شتون له کبله له یاد څخه وتلي دي. د بڼوالی پرمختیایی پروژه غواری چه په راتلونکی کی د یو شمیر فصلونوونو لپاره نيله بوټی وازمائي او له هغو کارونو او تجربو څخه چی په نورو هیوادونو کښی تر سره شوی دی، څرگندیږی چی بڼوال کولای شی ددی ډول نيله بوټو څخه گټه واخلی. مگر د بڼوالی پراختیایی پروژه به دا نيله بوټي په تدریجي ډول مخکی له معرفي کولو د ازموینی لاندی ونیسی او نندارتون ته به یی کیږدي. د بوزغلي صنعت لپاره، د بڼوالی د پراختیای پروژي له خوا، دافغانستان دبوزغلی لرونکو ملی سازمان او نورو ټولنو ته بلنه ورکوي چی نيله بوټو په پراختيا او نورو تخنیکو برخو کی له هغی سره ملگرتيا وکړي.

کله چی د موجود ورايتیو په اړه معلومات تکمیل شی، د بڼوالی پرمختیایی پروژه به نورو ورايتیو معرفي کولو ته سترگی په لار وي چرته چه دهغوی اړتيا لیدل کیږي. د بوزغلی صنعت به د نوو محصولاتو د پلورلو په لرلو سره لوړ او اصلی گټه اخیستونکی وی. د بین المللي بوزغلي لرونکو څخه به د ډيرو عصری ورايتو لاس ته راوړل يا د هغی نوی ورايتی څخه دهری توليد شوی ونی لپاره قانونیت ورکول د فیس پر ورکولو د توافق پرته برابری نه کړی شي. د افغانستان د بوزغلی لرونکو ملی سازمان دنده لري چی ددی ډول موافقو لپاره خبری اتري وکړي، فیسونه راټول کړي او دا ډاډ حاصل کړی چه هیڅوک به له توافق او اجازه لیک پرته ددغو نویو ډولو په تکثیر لاس نه پوری کوي .

د ميوه لرونکو ونو دتولید، تصدیق اوبازار موندنی دغه ډول له ميوه لرونکو ونو پرته په نورو نباتاتو لکه زینتي، طبي او بوی لرونکی او په ځنگلی بوټو هم کیدای شی چه د تطبیق وړوي

۷. د خرڅ لاو گټی

څرنگه تاسو ونی پلوری ؟ اویا په بل عبارت څرنگه دیوی پیژندل شوی ورايتی تصدیق شوی ونی په لوړه بیه دخپلو لگښتو دتامین لپاره خرڅوی. دغه ځواب کولای شو له اخیستونکو سره د اضافي تولید، یا دمیوی دښه کیفیت او یا د زیرمه کولو لپاره د وړتیا په اړه دخبرو کولو په واسطه ورکړو. تاسی د خپل محصول د پیردونی گټه اخلی

اوس د یوی پیژندل شوی ورايتی یوه تصدیق شوی ونه او یا کلون کیدای شی چه کټ مټ دیوی ناتصديق (ساده ونی) شوی ونی په شان په نظر راشی. دا به ډیره ناممکنه وي چی تاسو څوک سیلو ته مخامخ (د نوو خرڅ لاو په ځای کی) ومومی چی حاضر شی ستاسو تصدیق شوی ونی ته د نا تصدیق شوی ونی په پر تله ډیره بیه ورکړی. پیرودونکی به یواځی تر ټولو جگه، ډیره سالمه او ارزانه ونه انتخابوی.

دیوی بنی بیی دلاس ته راوړلو یواځنی لار داده چه پیرودونکی ته د تصدیق شویو ونو دگټو په هکله معلومات ورکړو. او هغوی ته قناعت ورکړو چه پیرودونکی لپاره په یوه جریب کښی دنا تصدیق شویو نیالگیو کښینول چه د یوه نیالگی بیه ۶۰ افغانی چه لگښت به یی ۶۰×۸۰ افغانی (په یوه جریب کښی ۸۰ ونی په ۵×۵ فاصله کښی) په یو جریب کی به ټول لگښت ۴,۸۰۰ افغانی وي. د اصلاح شوی اود ښه کیفیت لرونکی د یوه نیالگی بیه ښایی چه ۱۸۰۰ افغانی وي چی په یوه جریب کی به ۱۴۴۰۰ افغانی، چه ۹۶۰۰ افغانی له لومړنی ډول څخه ډیری دي. نور ټول لگښتونه لکه کیمیاوی سره، دځمکی تیارول، کارگر، اوبه کول او درمل شیندنه او نور لگښتونه یی یو شان دي. د ښه کیفیت لرونکی بادام ستار بایی یو کیلو گرام کیدای شی په ۵۰۰ افغانی وپلورو، په داسی حال کښی چی د بادام عادی ډولونه لکه خیرودینی یا قمبری ښایی یوه کیلو له ۲۰۰ افغانیو څخه ټیټه بیه ولری. دستار بایی ډول په یوه جریب کښی ۲ یا ۳ کاله وروسته ۱۰۰۰ کیلو گرامو برابر حاصل تر لاسه کولای شو، د ستار بایی د اصلاح شوي کلون لپاره کولای شو چه دری برابره ډیره پانگه واچوو.

دا لگښت یواځی یوه محاسبه ده، او د بیلا بیلو میوو د اصلاح شوو مختلفو ورا پتیو گټی ښودل شوي دي. دا گټی باید په تجربوي پتیو او ننداریزه ښونو کښی د با اعتماد او مشهورو خلکو له خوا تر سره کیږی، وښودل شي. د نیالگیو پیرودونکی باید په پلو رونکی باور ولری، پس دا د اهمیت ورده چه د تصدیق ارگانونه د تصدیق شویو ونو د گټو په اړه تبلیغاتی پانی برابر ی کړي.

همدا رنگه داهم ډیر اهمیت لري چی په کرنیزو نندارتونوکی دخرڅولو په وخت کی هم د نوموړو گټو ښودلو په اړه باید فکر وکړی شی. بوز غلی لرونکی باید هغه ونی چه میوه یی ځینی تر لاسه کړی وي نندارتون ته وړاندی کړي نه دا چی یوازی ونه، دا کیدای شی چی حقیقی ونی وي، تیاری شوی او په گلدان کی روزل شوی وي، وښودل شي؛ یا هم د پوسترونو او ویدیویی فلمونو له لاری وښودل شي. د ورته بالغی کلونی ونی څخه د میوو نمونی اخیستل او ښودل هم ډیر گټه ور واقع کیږي.

د کامیابی پلورنی یو لوی عنصر د پیرودونکو د باور تر لاسه کول دي. هغه څوک چی ښی جوړوي د راتلونکو ۲۰ کلونو لپاره پانگه اچونه کوي اودا ډیر اهمیت لري چی دا خپل بوز غلی لرونکی وپیژني. ښایی ښوال پخپله له بوز غلی لرونکی سره اړیکه ونه لری، مگر د بوز غلي لرونکو لپاره یوه چاره داده چی د بوز غلی لرونکو ټولنی کیدای شی هغه غړي چی باور پری لری هغوی ته معرفي کړي. دا یوه پروسه ده چه دڅو کلونو لپاره دوام لری.

۸. د نیالگیو د بیوتاکنه

د اکثر و بوز غلیو لرونکو لپاره د نیالگیو د بیو د ټاکنی اوسنی سیستم ډیر ساده دی، که چیری هغوی په ښاری مارکت کی نیالگی خرڅ کړي نو هغوی به کوښښ وکړي چی یو پیوندي نیالگی په ۶۰ افغانی وپلوري. هغه بوز غلی لرونکی چی په خپلو بوز غلیو کی نیالگی پلوري ښایی هغه څوک چی دا نیالگی رانیسي پر ۳۰ افغانیو رانیولو ته اماده شي. دا ځکه چه مستقیم اوسط لگښت په یوه نیالگی د تخم، کیمیاوی سری، د پیوند کولو دکارگر او نور په شمول ښایی ۱۰ افغانی وي. کله کله بوز غلی لرونکی ډیر جگ تاوان هم پر ځان منی، ځکه دهغوی خالص اضافي (مواد) لگښت ډیر جگ دی. د تاوان عمده وجه د نیالگیو د خرڅولو په وخت کښی د هغوی د نا توانی په سبب دی. ځکه هغوی د بازار د اړتیا څخه ډیری ونی تولیدوی او یا هم دخرڅولو لپاره اړیکی نیوونکی اشخاص نه لري

هرکله چی ښوال د نیالگیو د تصدیق یو سیستم ته ور داخل شی نو دهغوی د تولید د دوران لگښت ډیر لوړیږی، او دا ځکه نو هغوی د بیو د ټاکنی لپاره یوی سمی محاسبی ته اړتیا پیدا کوی.

دا لارښود دهرډول نیالګي بیه نه شی محاسبه کولای، لکه د محاسبې ځینې قواعد او اصول یې چې بیانوي، لیکن بیا هم ځینې اصول یې تطبیقولای شو. دبیلګې په ډول، مونږ ویلای شو چې ټول هغه فعالیتونه چې بنوال یې د نوډو د کیفیت د لوړولو لپاره تر سره کوي باید له هغو څخه ګټه تر لاسه کړي. پس که چرته د لیبیل لپاره ۳ افغانۍ پری کړی شي، نو د بوزغلي لرونکي کولی شي چې ۴ افغانۍ علاوه کړي. که چیرې بوزغلي لرونکي داخیستونکي لپاره دیوه نیالګي پر لیږدولو ۵ افغانۍ پری کړی ممکن هغه د اخیستونکي څخه په یوه نیالګي ۷ افغانۍ وغواړي. اوس دا یو ښه نظر دی، پرته دهغه که چیرې یو بوزغلي لرونکي بی تدبیره وی ممکن دیوه نیالګي په بدل کینی هغه قیمت (بیه) چې دی یې غواړی تر لاسه کړی ډیره لوړه وي او دهغه ګاونډیان به ښایي له ده څخه په ټیټه بیه خپل نیالګي وپلوري. په بوزغلي کینی یوه لار چې ډیره مؤثره ده هغه د تخصص لاره ده نه دهرڅه (کار) تر سره کول.

دبیزوزغلي لرونکي د خپلو مختلفو عملیاتو د لګښتونو لکه پيوندول، چې د یوه پيوند شوي نیالګي لګښت څومره دی. البته نور لګښتونه لکه قلبه، کیمیاوی سری او اوبه کول هم شتون لري چې د ټولې کروندې څخه لاس ته راځي. چې دی ډول لګښتونو ته د سر بیه ویل کیږي. نوکه چیرې د لګښت ټوله مجموعه ۵۰,۰۰۰ افغانۍ وي او په پټی کی ۱۰۰۰۰ نیالګي روزل شوی وی نو بیا دهر یو نیالګي لګښت ۵ افغانۍ دی.

په همدې ډول، باید بوزغلي لرونکي د خپل نظر وړ ګټه محاسبه کړی. که چیرې بوزغلي لرونکي پریکړه وکړي او و غواړی چې په راتلونکي کال کینی ۴۰,۰۰۰ افغانۍ ګټه تر لاسه کړی او ۲۵۰۰ نیالګي خرڅلاو ته وړاندې کړی هغه وخت دی باید ۲۵۰۰/۴۰۰۰۰ یا ۱۶ افغانۍ دهر یو نی پر بیه باید علاوه کړي.

دافغانستان دبوزغلي لرونکو ملی سازمان دبوزغلي لرونکو د ملاتړ په توګه کولای شي د ونو دمختلفو ډولونو د لګښت دمعلوماتو لو لپاره یوه غوره سروی ترسره کړي. وروسته دغه موسسه کولای شي د نیالګیو دهرډول بوزغلي لپاره د بیه یې په هکله سپارښتنې وړاندې کړی چې هغوی باید ددی سپارښتنو سره سم وپلوري.

دغټو فرمایشونو، او د مخکي څخه د فرمایش ورکولو لپاره، په ځانګړي ډول که چیرې هغوی په ټیټه بیه ملګرتوب وکړي، نو په بیه کی کیدای شي چې کمښت راشي.

۹. دټولنې پروګرامونه

دټولنې سره په تړاو د بازار موندنې لپاره هڅې، د ټولنې ډیر پروګرامونه کولی شي چې دټولنې د غړو د میوه لرونکو ونو د بوزغلیو د فعالیتونو څخه د ګټې په زیاتولو کی مرسته وکړي.

په لاندې جدول کینی دټولنې د احتمالي پروګرامونو لنډیز او د اړونده زده کړو مواد ته دښوالی د پرمختیایي پروژې د روزنیزوڅیړونو په پروګرامونو کی پراختیا ورکړی شوی ده:

د ټولنې کرنلاره (پروگرام)	د زده کړې مواد
دمیوه لرونکو ونو د تولید بڼه والی	گټه (۱) دمیوه لرونکو ونو د بوز غلیو صنعت
<ul style="list-style-type: none"> • ترویج او بازار موندنه • د تولید پلانونه او هم غړی 	دلارښود لومړی کتاب ۴ برخه دمیوه لرونکو ونو د بوز غلی لرونکو ټولنې
<ul style="list-style-type: none"> • دمورنیو ونو تولید • د تصدیق شویو قلمو تولید 	دلارښونۍ کتاب ۲ دمورنیو ونو بوز غلی
<ul style="list-style-type: none"> • د تصدیق شویو مورنیو نیله بوټو تولید • د تصدیق شویو نیالکیو تولید 	د لارښود کتاب ۳ دمیوه لرونکو ونو د بوز غلیو تولید
اخیستونکیو د خدمتونو پراختیا <ul style="list-style-type: none"> • د پیوند خدمتونه • د بڼې طرحه او نقشه • د ښاخه بری خدمتونه • د گرده افشانی خدمتونه • د بڼې د مدیریت خدمتونه او دنارو غیو او آفتونو هر اړخیزه مخنیوي 	دویمه گټی د بڼې د مدیریت لارښود کتاب

لومړۍ ضمیمه: د افغانستان د بوزغلي لرونکو ملي سازمان:

اساس نامه

لومړۍ ماده: حقوقي حالت:

۱- الف. نوم:

د دغې موسسې نوم "د افغانستان د بوزغلي لرونکو ملي سازمان" دی چې په دې قانون کېنې یې مخفف (ابلمس) دی.

۲- الف صلاحیت:

ابلمس یو قانوني سازمان دی او دخپل قانون په رڼا کې د حقوقو او صلاحیتونو (زمه واریو) درلودونکی دی.

۳- الف موقعیت:

دابلنس مرکزی دفتر په کابل ښار کېنې دی او څانګې به یې د اړتیا په وخت کې په ولایاتو کېنې جوړېږي.

۴- الف د اساس نامې ژبه:

د ټولنو ددې مقالو دمتن رسمي ژبې ملي ژبې پښتو او دري دي.

۵- الف حقوقي حالت:

ابلمس یوه خیریه (ګټه رسوونکې)، د پراخ نظر خاونده، ټولنیزه، غیر دولتي، غیر سیاسي او غیر انتفاعي موسسه ده. دخپلو موخو او فعالیتونو په ترسره کولو کېنې به دافغانستان د اساسي قانون او دغیر دولتي موسساتو د قانون رعایت کوي اودټولنې د مقالو ددې متن مطابق به فعالیت کوي

۶- الف ثبت:

ابلمس د یوې حقوقي شتمنۍ په توګه د (سوداګرۍ اقتصاد په وزارت) کېنې ثبتېږي.

۷- الف مای کال:

دابلنس مالی کال دافغانستان دمالی کال (دحمل له لومړۍ نیټې څخه دحوت تر پایه) دی

۸- الف نسان:

ابلمس به یو رسمي مېر او لوګو یا نښان لري چې دمدیره هیأت له خوا به تصویب کېږي او دمدیره هیټ د لوی رئیس سره به اېښودل کېږي. د افغانستان د اساسي قانون او د رسنیو د قانون په رڼا کېنې د خپل موخو او اهدافو د تبلیغ په خاطر به ازاده خپرونه لري او له نورو ټولنیزو رسنیو څخه به د اړتیا په وخت کې ګټه اخلي

دویمه ماده: موخې او فعالیتونه

۱- ب: عمومي موخې:

ابلمس یو غیر دولتي خیریه موسسه ده چه د بوز غلیو د کاروبار دپراختیا، د میوه نیوونکو ونو د مختلفو ډولونو او تاکونو اصلاح؛ د میوه لرونکو او غیرمیوه لرونکو ونو د نوو وراښتو د ترویج؛ دلایراتوارونو جوړول؛ دثمرو او غیر مثمرو نیالګیو معرفي کول، گلونه او زینتي واینه؛ دآفاتو او ناروغیو د کنترول درسته او سمه لارښوونه؛ د بېلابیلو تخنیکي خدمتونو وړاندې کول؛ د تولید او بازار موندنې په هکله بوز غلي لرونکو ته خدمت کول دي.

۲- ب فرعی موخی:

دهیواد په ګوټ ګوټ کښی د ځایی بوز غلی لرونکو سره د مرستی په اړه اېلمس لاندی موخی تعقیبوی:

۱. په ملی کچه د بوز غلی لرونکو ترمینځ د عملی او نظری کارونو د شریکولو د زمینی په برابرولو کی مرسته کول.
۲. د ټولنو د غړیو د تشکیلاتی طریقو او د سوداګریزو کړنو سمون؛
۳. د بوز غلی د اړتیا وړ لوازمو ته د لارسی ښه والی لکه ماشینونه، وسایط، پور او بازار موندنه؛
۴. د ټولنو د غړیو نوی او پرمختللی تکنالوژی، د کیفیت او تولید د ډیروالی زده کړی ته د لاس رسی د ښه والی لپاره د ګټورو معلوماتو خپرول؛
۵. د بوز غلی د صنعت د ښه کولو لپاره د ښو او سمومفکورو او وړاندیزونو وړاندی کول؛
۶. د بوز غلی د روزنی، د ځانګړو ناروغیو او آفتونو پیژندلو، او دهغوی د کنټرول د سمو لارو د موندلو لپاره د اړتیا وړ ارقامو او معلوماتو راټولول؛
۷. د بوز غلی د صنعت د معیاری کولو لپاره هڅی؛
۸. د بوز غلی د صنعت د پراختیا لپاره د کورنی او بهرنی پانګی اچونی جلب او جذب او د مالی او تخنیکي امکاناتو برابرول؛
۹. د غړیو ټولنو حقوقو ملاتړ او د هغو عملونو څخه ساتنه ده چی د اېلمس موخو (دارمانونو) درېښتنی ثابتولو لپاره یی تر سره کوی؛
۱۰. د بوز غلی د پراختیا دلاری څخه د خنډونو له مینځه وړل، او د بوز غلی روزنکو لپاره د لای پروقانوني اسانتیاو برابرول
۱۱. د بوز غلی د نړیوال صنعت د معیاری کولو څخه ملاتړ او ترویج

۳- ب خدمتونه:

اېلمس لاندی خدمتونه تر سره کوی:

۱. د دی کاروبار لپاره د غړیو ټولنو هڅونه تر څو هغوی مختلف مثر او غیر مثر نیالګی تولیدکړي؛
۲. په آزاد بازار کښی د سیالی کولو د وړتیا لوړ والی؛
۳. د غړیو ټولنو لپاره د اړتیا وړ لابراتوارونو جوړول؛
۴. په ارزانه بیه د ملی او بین الملی سرچینو څخه د ښه کیفیت د مختلفو نیالګیو ډولونو ته د غړیو ټولنو د لاس رسی لپاره د اسانتیاو برابرول؛
۵. د ټولنو د غړو د عاید او ژوند د ښه کولو ستونځی او نوری اړتیاوی موندل او په ښه کول؛
۶. بازار ته د با کیفیت تولیداتو په وړاندی کولو کښی د بوز غلی د ښو عملیاتو د تطبیق او پراختیا په برخه کی مرستی برابرول؛

دریمه ماده: غړیتوب

۱. ج: په شرایطو برابر غړي

د بوز غلی هغه ټولنه چی له دولت سره ثبت وي، کولای شي د اېلمس غړیتوب تر لاسه کړي.

۲- ج: غړیتوب لپاره وړاندیز

د اېلمس د غړیتوب وړاندیز د اېلمس په مخصوصي فورمي کی لیکل کېږي او بیا د مدیره هیانت منظوري اخیستل کېږي. غړی ټولنی د اساسنامي متن او د اېلمس د فیصلو په منلو مکلف دي.

۳- ج: حقوق او امتیاز:

د ټولنې ټول غړي د اېلمس د اساسنامې (قانون) د متن پربنسټ د اېلمس د حقوقو او ګټو څخه ګټه اخستلای شي.

۴- ج: د رای ورکولو حق:

د ټولنې هر غړي د هغې موضوع لپاره چې رایې اخیستې ته وړاندې شوی وي د یوې رایې حق لري.

۵- ج: د اخلیدل (شاملیدل) او د داخلیدو فیس (حق العضویت):

۱. د داخلیدلو (شاملیدلو) فیس:

هر غړی ټولنې (د غړیو په شمیر) فقط یوځل د () په ور کولو مجبوره ده

۲. د غړیتوب فیس (حق العضویت):

هره غړی ټولنه (د غړیو په شمیر) د کلنې غړیتوب () په ور کړي مجبور ده

۶- ج: استعفاء:

هره غړی ټولنه لوی رئیس ته د لیکلې درخواست په ور کولو سره استعفاء کولی شي مګر (د غړیتوب د پیل څخه د استعفا تر ورکړې) په موده کې د خپلو کړنو په هکله نشي کولای ځان ناشمیرلی وګڼي. مګر د تازه لګښتو، د شا ملیدو او د غړیتوب فیس یا بخشش نه شي ورکول کیدلای.

۷- ج: د غړیتوب سلب (ختمونه):

لومړي: هر غړی ټولنې چې له غړیتوب وروسته تر ۲ میاشتو حق العضویت ور نه کړي غړیتوب یې سلب او د اېلمس د حقوقو او امتیازونو څخه ګټه نشي اخیستلای.

دویم: کله چې د اېلمس د مدیرانو د هیات د وه پردې غړي د یوې غړی ټولنې د غړیتوب دله مینځه وړلو پریکړه وکړي نوموړی غړی به له اېلمس څخه ویستل کیږي د ویستلودلیلونه یې په لاندې ډول دي:

۱- د اېلمس د پریکړو، قانون او لواړو څخه سرغړونه،

۲- د اېلمس د ګټو پر ضد کړنې (د ټولنې د غړو سره باید مخکې د غړي د ویستلو یاسلېولو د پریکړې په اړه جلا جلا اړیکې ونيول شي)

ذکرشو غړو ته باید مخکې د غړیتوب له سلب څخه لس ورځې دمخه خبرداری ور کړل شي. نوموړی غړي حق لري چه د مدیره هیانت په وړاندې له خانه دفاع وکړي (د غړیو د سلب څخه د مخه باید دنوموړی ټولنې د غړیو سره اړیکې ونيول شي)

درېم- د مدیره هیانت د رئیس لری کول: د مدیره هیانت رئیس د مدیره هیانت د دوه پردې (۲/۳) غړو د تصمیم پربنسټ له دندې څخه لري کیږي. د لری کولو د لیلونه:

۱ - د اېلمس د اساسنامې له متن، لواړو، او پریکړو څخه سرغړونه

۲ - د اېلمس د ګټو پر ضد کړنې.

نوموړي مقام ته به له لری کولو څخه لس ورځې د مخه خبر ورکول کیږي. هغه سړی/ ښځه حق لری چه د مدیره هیانت په وړاندې له خپل ځان څخه دفاع وکړي.

څلورمه ماده: جوړښت، دندې او صلاحیتونه:

اېلمس لاندې تشکیلاتي جوړښت لري.

۱ - عمومي جرګه

۲ - مدیره هیانت

۳ - د رهبري هیانت

۱- د: عمومي جرګه

عمومي جرګی د اېلمس صلاحیت لرونکي مرجع ده. عمومي جرګه د غړیو ټولنو د مدیره هیانت له ۲ منتخبو غړیو څخه جوړ دی.

۲- د: د عمومي جرگې دندې او صلاحیتونه:

عمومي جرگه په لاندې موضوع گانو پریکړه کوي:

۱. د مدیره هیئت د غړیو د شمیر تعیینول
۲. د قانون د متن تصویب او تعدیل
۳. مدیره هیئت او د ارزونې د کمیټې لپاره لارښوونې برابرول.
۴. دهغو دندو تر سره کول چې د مدیره، هیئت له خوا ورسپارل کېږي.
۵. د مدیره هیئت د رپورتونو اوریدل او د اړوندو تصمیمونو نیول
۶. د لایحو منظورول
۷. دولسوالی او یا د ولایتي نمایندگیو د تاسیس یا انحلال په اړوند د لویو تصویبول

۳- د برخه: د عمومي جرگې غونډې (ناستي)

د عمومي جرگې ناستي به په کال کې یو ځل د مدیره هیئت له خوا په تعین شوی محل او نېټې باندې جوړېږي. د عمومي جرگې فوق العاده غونډې د رئیس د لیکل شوی وړاندیز او مدیره هیئت د ۲/۳ (دوه پردې) غړیو د تصویب او یا هم د مدیره هیئت د ۲/۳ (دوه پردې) غړیو په وړاندیز جوړېږي.

پریکړې، تصمیمونه او قانوني اسناد د عمومي جرگې د غړیو په ساده اکثریت او عمده او فوق العاده تصمیمونه د غړیو ۲/۳ (دوه پردې) درایو په اکثریت سره تصویبېږي.

د ۴- برخه: د عمومي جرگې د غونډو لپاره بلنه:

- د عمومي جرگې غړي به په لیکلي توگه بلل کېږي.
- د جرگې عادي غونډو ته بلنلیک ۳ اونۍ دمخه او عمومي غونډو ته یو اونۍ د مخه صادريږي.

پنځمه ماده. مدیره هیئت:

ج-۱ برخه: د مدیره هیئت د غړو شمیر:

- د ۱ ا بلمس مدیره هیئت د غړیو ټولنو د مدیره هیاتونو د ۲ منتخبو غړیو څخه جوړېږي.
- د مدیره هیئت غړي د ۳ کلونو لپاره ټاکل کېږي او هیڅ قید نه لري چې یو غړي څو واره پرله پسې انتخاب شي او خدمت وکړي.
- د مدیره هیئت د غړي تش ځای (گوښه کول، استعفا یا د مړینې په صورت کې) کیدای شي چې د هغې غړي ټولنی لخوا چې نوموړی غړی ور پورې اړه لري د خپل منځي انتخاباتو په واسطه ډک شي.
- د مدیره هیئت غړي د معاش مستحق ندی مگر د کورنیو او بهرنیو سفرونو، کرایې او سفریې له دی څخه مثنیې دي.
- د مدیره هیئت منتخب غړي به په خپلي لومړنۍ غونډه کې د ا بلمس رئیس معاون د دارالنشاء مسئول او مالي مسئول ټاکي.
- مدیره هیئت د ا بلمس د عمومي جرگې د پریکړو د پلي کولو دنده لري او همدارنګه د عمومي جرگې د دوو ناستو تر مینځ په مودې کې له ا بلمس څخه استاذیتوب کوي.
- د مدیره هیئت په غونډو کې عمومي رئیس درایی د حق دلرلو پرته ګډون کوي.
- د ناستو د بڼه سمون او اجندا او د مدیره هیئت د نورو پریکړو د اسنادو د برابرولو لپاره، دارالنشاء دنده لري چې د عمومي رئیس په مرستې او همکارۍ ور سپارل شوی دندې پر مخ بوځي.
- د دارالنشاء په راس کې د دارالنشاء رئیس چې د غړیو له مینځ څخه د مدیره هیئت له خوا ټاکل کېږي، قرار لري.

ج- ۲ برخه: د مدیره هیئت دندې او صلاحیتونه:

مدیره هیئت د ابلمس د ټولو کارونو د نډه په غاړه لري د قانون دمدادو او دعمومي جرگې د پریکړو پر بنسټ لاندې کړنې تر سره کوي:

۱. د قانون د مادو په رڼا د موخو دلاس ته راوړلو لپاره لارښوونې برابرول.
۲. عمومي جرگې ته د غور او څیړنو لپاره د قانون دمدادو د تعدیل او بیا کتنې لپاره د وړاندیزونو وړاندې کول.
۳. د کلني تشکیل او بودیجې منظوري.
۴. د عمومي ریس اود څانگو دمدیرانو او نورو کارکوونکو او مستخد یمینو دمعاش د اندازې ټاکل او دحق الشمول او حق العضویت د اندازې ټاکل.
۵. د ابلمس د مالي وضعت تحلیل او په دې اړوند عمومي جرگې ته رپورټ ور کول.
۶. د اړتیا په وخت کې د تخصصي کمیټو رامینځ ته کول.
۷. د عمومي رئیس ټاکل او لیري کول.
۸. د ابلمس ته د اړتیا په وخت کې د عمومي ریس په وړاندیز د بهرني متخصص داسخدامولو منظوري،
۹. د عمومي رئیس د وړاندیز پر بنسټ د فیسونو تعینول ،
۱۰. د تخصصي کمیټو د کړنو څیړنه او عمومي جرگې ته راپور ور کول،
۱۱. د ابلمس په چوکاټ کې د موقتي، مسلکي ، فني او روزنیزو مؤسسو رامینځ ته کول،
۱۲. د عمومي رئیس د وړاندیز پر اساس د ابلمس دغړیو د مکافاتو او مجازاتو منظورول،
۱۳. د عمومي جرگې د غونډو لپاره د اجندا برابرول،
۱۴. د ستنزو دپیژندلو او امکاناتو ته دهغوی د لاس رسی په خاطر د ولسوالیو او ولایتونو نمایندگیو ته د سیمنارونو او کنفرانسونو منظورول،
۱۵. په هغو موضوعاتو باندې غور او څیړنه کول چې د ولسوالیو یا ولایتي استازیو له خوا وړاندې کیږي
۱۶. د مدیره هیئت له خوا د ابلمس لپاره د مالی او حسابي مدیر ټاکل
۱۷. د ټولنې د قانون د متن مطابق صلاحیت او نوری دندی سرته رسول

ج- ۳ برخه:

د مدیره هیئت غونډی (ناستي)

- دمدیره هیئت عادي غونډی په هرو ۳ میاشو کې یو ځل دایرېږي. فوق العاده غونډی د غړیو د اکثریت په وړاندیز او یا د لوی رئیس د لیکل شوي د رخواست پر بنسټ جوړېږي . عادي ناستوته بلنلیک دوه اونی د مخه او فوق العاده ناستوته یوه اونی دمخه صادرېږي.
- دمدیره هیئت غونډی به د غړیو د اکثریت په شتون او فوق العاده ناستي د غړیو د دوه پر دری (۲/۳) په گډون جوړېږي.
- د مدیره هیئت د د وو غونډو تر مینځ مدت کې د مدیره هیئت رئیس له ابلمس څخه اساذیتوب کوي.
- دمدیره هیئت په غونډو کې عمومي رئیس به د رایي له حق پرته گډون کوي.

ج- ۴ برخه : کمیټې:

د ابلمس کمیټې د چارو دښه پرمخ بیولو لپاره د اړتیا مطابق په مختلفو برخو کې جوړېږي، دارونده کمیټې رئیس به د کمیټې د ناستو نیټه او وخت ټاکي.

شپږمه ماده: اجرايه مجلس

د - ۱ برخه: گومارل:

د اېلمس اجرايه هیئت عبارت له رئیس او د څانگو د مدیرانو څخه دی، چې د مدیره هیئت له خوا د یوې رقابتي پروسې په اساس د تخصصي وړ تیا او شایستگی پر بنسټ دهغوی له مینځ څخه ټاکل کېږي. هغه کسان چې د بوز غلی روزنې کاروبار پرمخ بیایي د عمومي هیئت د غړیتوب لپاره نشي نومول کېدای.

د - ۲ برخه : دکار کوونکو ټاکل:

- دکار کوونکو ټاکل د اړونده څانگې د مدیر په وړاندیز او د عمومي رئیس په منظوری تر سره کېږي.
- د کارگرانو ټاکل د اداري مدیر په وړاندیز او د عمومي رئیس په منظوری تر سره کېږي.

د - ۳ برخه: د اجرايه هیئت صلاحیتونه:

۱. اجرايه هیئت د اېلمس د ورځینو چارو د اجرائو او نظارتو صلاحیت لري او له خپلو اجرائو څخه به مدیره هیئت ته حساب ورکوي.
۲. اجرايه هیئت د مدیره هیئت او عمومي جرگې د پریکړو د تطبیق دنده لري
۳. د اجرايه هیئت رئیس به د خپلو کړنو رپپورت په یوې میاشتې کې مدیره هیئت ته وړاندې کوي.
۴. د اجرايه هیئت رئیس به د کلني بودیجې د تطبیق او لگښتونو دنده لري.
۵. د اجرايه هیئت رئیس نشي کولای د دندې تر پایه په نورو اورگانونو کې کار وکړي
۶. اجرايه هیئت به په خپلو ټولو ورځنیو کړنو کې د اېلمس د قانون ، فیصلو او قانوني اسنادو تابع وي
۷. د اجرايه هیئت غړي به په پریکړو کې په ځانگړي او ټولنیزه توگه د مدیره هیئت په وړاندې مسؤل وي

د - ۴ برخه:

- د اجرايه هیئت د عمومي ریس د اجرائو معاملاتو او قانونیت:
- د اجرايه رئیس په وړاندې او د مدیره هیئت په منظوری لاندې مواردو کې اعتبار لري:
۱. دهغو مالي معاملاتو تر سره کول چه د اېلمس په منقولی او غیر منقولی شته منیو پورې اړه ولري،
 ۲. پور اخیستنه،
 ۳. دکریډیټونو اونورو بخشونو لیردول،
 ۴. په محکمو کې د دعوو پرمخ بیول
 ۵. دکورنیو او بهرنیو مؤسسو سره دهمکاری هوکړه.

د - ۵ برخه: د عمومي هیئت امتیازونه

د عمومي هیئت د خپلو د ندو د سرته رسولو په مقابل کې د مناسب معاش اوگتی حق لري .

اوومه ماده: مالی چاری

ح- ۱ برخه: اېلمس له لاندینیو سرچینو څخه تمویلېږي :

۱. حق الشمول (دداخلیدو فیس)
۲. حق العضویت (دغړیتوب فیس)
۳. بخششانی (اعاني)
۴. غړیو ته دخدمتونو دبرابرو لویه بدل کی دکار حق (حق العمل)
۵. د دولت لخوا د تاءید شو تمویل کوونکو مؤسسو د مرستو تر لاسه کول

ح- ۲ برخه: د مالي چارو تصفیة کول:

د ابلمس مالي چارې د اړتیا په صورت کې به د یوې بې طرفې شخصي مؤسسي له خوا چې له منل شویو معیارنو څخه پر خمن وي، تصفیة کېږي. ددی ټول ادارو (مؤسسو) گومارل به د مدیره هیئت لخوا تر سره کېږي.

ح- ۳ برخه: مالی او حسابي چاری

۱. حسابي چارې: د ابلمس د حسابي چارو اسناد او حسابي کتابونه به د منل شویو ملي او بین المللي معیارونو پر بنسټ اداره کېږي.
۲. د ابلمس د مالي دفترنو څانگې به نقدی او جنسي معاملو لپاره د عمومي رئیس په وړاندیز اود مدیره هیئت په منظوری پرانستل کېږي
۳. د عمومي هیئت رئیس به د یو لوی اعطاً کوونکي امر په توگه د مقیدو پولې صلاحیتونو او محدودیتونو پر بنسټ عمل کوي.
۴. د بانک د مالي حسابونو څخه به راکړه ورکړه د ابلمس د عمومي رئیس او مالي مدیر په لاس لیک تر سره کېږي.

اتمه ماده:

متفرقه حکمونه:

۱. د ابلمس بودیجه به د قانون مطابق د پلان شویو کړنو د سرته رسولو لپاره مصرفیږي او هیڅ کله به د غړیو تر مینځ نه ویشل کېږي.
۲. انحلايت: د ابلمس انحلال به د عمومي جرگې دوه پردی (۲/۳) غړیو په اکثریت سره منظورېږي او د ابلمس د شتمنیو په اړه به د غیر دولتي مؤسسو د قانون مطابق تصمیم نیول کېږي.
۳. د عمومي جرگې، مدیره هیئت، اجرایه هیئت او دکمیټو ټول تصمیمونه به په مر کزي دفتر کې ثبتیږي او د اړتیا په صورت کې به اړوندو مراجعو ته په لیکلي ډول نشریږي.
۴. که چېرې ځانگړي اشخاص، شرکتونه او مؤسسي پر ابلمس دعوه وکړي لومړی په مصالحت آمیزه ډول د خبرو اترو او یا د مینځگرتوب له لارې باید حل او فصل شي او که چیرې بیا هم حل نشي نولانجه باید د محاکمو دقانون له لارې حل او فصل شي.
۵. د اجرایه هیئت رئیس به د هغو مشهورو جرمونو په هکله چې په ابلمس کې تر سره کېږي اړونده مراجعو ته خبر ورکوي.
۶. په دی قانون کې به د هر راز بدلون او تعدیل په اړه ثبتوونکي ارگان ته باید لیکلي خبر ور کړل شي.
۷. د ابلمس د کارکوونکو او مستخدمینو دکارپیل او پای د افغانستان د اسلامي جمهوریت دکار دقانون مطابق تنظیمیږي.
۸. دغه قانون په اته مادیزه فقره کې د افغانستان د بوزغلی لرونکو ملي ټولنی د عمومي جرگې له خوا ۲۷ جولای ۲۰۰۸ کال کې تصویب شویږي.

دویمه ضمیمه: د ټولنې د منظور شوی قانون

د (ولسوالۍ د بوزغلی لرونکو ټولنه)

لومړۍ څپرکۍ

عمومي قواعد

لومړۍ ماده: قانون

دا قانون د افغانستان د اساسي قانون د ۳۵ مادې د پیروۍ پر بنسټ د افغانستان د (XXX) ولایت د (XXX) ولسوالۍ د بوزغلی لرونکو د ازادو فعالیتونو د تنظیم لپاره نافذ شوی دی.

دویمه ماده: ټولنې نوم

ددغې ټولنې نوم د "(XXX) د بوزغلی لرونکو ټولنه" ده چې په دې قانون کې د "ټولنې" په نامه یادېږي.

درېمه ماده: د شخصیت فطرت (خوۍ او خاصیت)

دا ټولنه د حقوقي شخصیت لرونکې غیر دولتي، غیر سیاسي، نه گټه کوونکې (غیر انتفاعي) او یوه ازاده مستقلة ټولنه ده چې ددې ټولنې د رضا کارانه کار په پایله کې د (XXX) ولسوالۍ ټولنه رامینځ ته شوی ده، او دا ټولنه خپلې کړنې ددې قانون د مندرجو قواعدو پر بنسټ سرته رسوي.

څلورمه ماده: خای (موقیت)

د ټولنې خای (XXX) ولایت په (XXX) ولسوالۍ کې واقع دی، د اړتیا په صورت کې یې اړونده څانګې کیدای شي د دې قانون مطابق د هېواد په دننه او بهر کې جوړی شي.

پنځمه ماده: موخې او مقصدونه

ټولنه لاندې موخې او مقصدونه لري:

۱. دغرو څخه ملا تر
۲. د حقوقي او حقيقي افرادو (دولت او خلک) په وړاندې دغرو څخه نمایندګۍ کول.
۳. د بوزغلی د صنعت د پر مخګ په اړوند دولتي ادارو ته سپارښتنو او لازمو نظرياتو وړاندې کول.
۴. د دولتي ادارو (مقاماتو) سره د غړيو د اړونده ستونزو دحل په لاره کې پرېکړې کول او له هغوی د حقوقو او فعالیتونو څخه دفاع کول.
۵. د غړيو تر مینځ د همکارۍ او اړیکو د روحي رامینځ ته کولو ته پراختیا ورکول.
۶. غړيو ته د لازمو آسانتیاو برابرول او د فعالیتونو لپاره د مناسبو شرایطو را مینځ ته کول.
۷. د غړيو د اصلاح او پرمختګ لپاره د اړتیا وړ نظرياتو او وړاندیزونو برابرول.
۸. د تخنیکي او علمي سطحې د لوړتیا لپاره د مناسبو شرایطو او منابعو رامنځ ته کول.
۹. د بوزغلی د صنعت لپاره د تحقیقاتو او مطالعاتو تر سره کول.
۱۰. د غړيو د تولیداتو لپاره د بازار موندنې او په همدې منظور د پلانونو جوړول.
۱۱. د بوزغلی د صنعت په اړوند غړيو ته د معلوماتو راټولول او وړاندې کول، د بهرنیو او کورنیو بازارونو په اړه، د بوزغلیو اړونده ناروغیو، او دهغوی د تداوی او ساتنې د لارو موندل، اړوند قوانین او مقررات، لازم ارقام او احصائیه او داسې نور.
۱۲. هڅونه، وړاندیز، د ورکشاپونه، روزنیز کورسونه، او د بوزغلی د صنعت د پرمختګ لپاره نندارتونونه، او غونډې جوړول.
۱۳. د بوزغلی د صنعت د معیاري کولو لپاره هڅې.
۱۴. د ټولنیزو خدمتونو او د ژوند د چاپیریال ساتنې په غونډو کې ګډون
۱۵. د بوزغلی د صنعت د پر مخګ لپاره د کورنیو او بهرنیو پانګو او مالي او تخنیکي منابعو لټول او جذبول.

دوهم څپرکی جوړښتونه او غړیتوب

شپږمه ماده: غړیتوب

۱. هر بوز غلی لرونکي چې د بوز غلی په صنعت کې بوخت وي کولای شي د ټولنې غړیتوب تر لاسه کړي.
۲. په ټولنې کې غړیتوب په خپلې خوښې دی. او غړی د لیکلې درخواست په وړاندې کولو اود کلني حق العضویت په ور کولو او د قانون د منلو په صورت کې د ټولنې غړیتوب تر لاسه کوي. د حق العضویت اندازه د عمومي جرگې لخوا ټاکل کېږي.
۳. غړی دمدیره هیئت لخوا منل کېږي.
۴. هر غړی په عمومي جرگه کې د یوې رایې حق لري
۵. هر غړي په ټولنه کې د خپل ځان د ټاکنې اویا په ټولنه کې د بل غړي د ټاکنې حق لري
۶. که چیرې یو غړی مړ شي، استعفا ور کړي او یا د جرم مرتکب شي اویا ددی قانون د قواعدو څخه سرغړونه وکړي په ټولنه کې به خپل غړیتوب د لاسه ور کوي.
۷. د غړیتوب د فسخې تصمیم د مدیره هیئت لخوا نیول کېږي او د انفکاک مکتوب فوراً غړي یا دهغی کورنۍ ته ابلاغ کېږي.
۸. که چیرې غړی په خپل انفکاک کې اعتراض ولري دابلاغ د نیتي څخه د درې ورځو په ترڅ کې کولای شي خپل اعتراض لیک عمومي جرگې ته وړاندې کړي. د عمومي جرگې پریکړه په دې هکله ورستی فیصله ده

۷ ماده: تشکيلاتي جوړښت

د ټولنې تشکيلاتي جوړښت په لاندې ډول دی.

۱. عمومي جرگه
۲. مدیره هیئت
۳. اجرائیه هیئت

۸ ماده: عمومي جرگه

۱. عمومي جرگه چې د ټولنو د ټولو غړو څخه عبارت ده د تصمیم نیولو تر ټولو لوړه مرجع ده
۲. د عمومي جرگې عادي غونډه په کال کې یو ځل د مالي کال د لمړۍ څلورمه په پیل کې تر سره کېږي. رابلونکي(فوق العاده) غونډې د غړيو د % ۱۰ په وړاندیز اود % ۲۰ په منلو او یا د مدیره هیئت ۲/۳ غړو په وړاندیز تر سره کېږي.
۳. د عمومي جرگې په لومړۍ غونډه کې عمومي رئیس او منشي د غونډې د اداره کولو لپاره ټاکل کېږي. رئیس کولای شي خپل ځان دمدیره هیئت د غړي او یا رئیس په توگه و نوموي.
۴. د عمومي جرگې په غونډه % ۱ + ۵۰ د غونډې مناسب نصاب تشکیلوي.
۵. د عمومي جرگې د ناستو فیصلې د اکثریت د رایو (۵۰+۱) په اساس رامینځته کېږي اګر که چیرې رای مساوي شي هغه خوا چې رئیس رای ور کړي وي، گټونکي بلل کېږي.
۶. په عمومي غونډه (جرگه) کې رایه ور کونه په ازاد(بشکاره) ډول تر سره کېږي مګر دا چې د غړود یو پر درې برخې (۱/۳) په وړاندیز او د ډیرو رایو په پریکړې رایه ور کونه به بشکاره یا پټه اچول کېږي.

۹ ماده: د عمومي جرگې(غونډې) صلاحیتونه او مکلفیتونه

- د عمومي جرگې صلاحیتونه او مکلفیتونه په لاندې ډول دي
۱. د دی قانون موخې او مقصدونه لاس ته راوړل (په موخو لاس بري)
۲. د مدیره هیئت ټاکنه او گوښی کول
۳. د دندو د ترسره کولو پر مهال دمدیره هیئت رهبري کول

۴. د ټولنې د قانون منظوري او تعديل
۵. د غړيتوب او کارکولو (خدمات) د فیس اندازه ټاکل
۶. د کلنۍ بودیجې او کاري پلانونو او نورو مقرراتو منظوري
۷. د مدیره هڅیت راپور اوریدل او دهغو موضوع گانو په اړه د تصمیم نیول او غور کول چې د مدیره هڅیت لخوا وړاندې شوي وي
۸. د ټولنې د اجرائیو هڅیت داجراټو او د کارکولو دطریقې (طرز العملونو) منظوري
۹. د ټولنې د انحلال ، یوځای کول (ادغام) او مختل کولو په اړوند پریکړه کول
۱۰. په نورو سازمانو کې د ټولنې د غړیتوب په اړه تصمیم
۱۱. د مدیره هڅیت د وړاندیز پربنسټ د اړتیا په صورت کې ځانگړو مؤقتي کمیټو جوړول او دهغوی د لاسته را وړنو ارزونه کول.
۱۲. اجرايوي رئیس د هڅیت غړی دي مگر د رای وړ کولو حق نلري
۱۳. په اجندا کې د نورو شاملو موضوعاتو په اړه د تصمیم نیول

۱۰ ماده: مدیره هڅیت

۱. په عمومي جرگه کې په ازاد، پټه او مستقیمه توگه د غړیو له مینځ څخه اوه تنه د دوه کلونو لپاره دټولنې د مدیره هڅیت په توگه ټاکل کېږي. د مدیره هڅیت رئیس د اوو تنو گټونکو له مینځ څخه د ځانگړي رای اچونې پواسطه دعمومي جرگې (غونډې) لخوا ټاکل کېږي.
۲. د مدیره هڅیت د ټاکنو نوي انتخابات کیدای شي یوځای د دوهم ځل لپاره تر سره شي.
۳. دمدیره هڅیت عادي غونډې په دوو میاشتو کې یو ځل جوړېږي. او د مدیره هڅیت فوق العاده غونډې کیدای شي د غړیو د اکثریت په وړاندیز او یا رئیس او همدارنگه اجرائیه رئیس ته د لیک د استولو په اساس جوړیدلای شي. په غونډو کې دغړود گډون لپاره داجندا سره بلنلیک یوه اونۍ مخکې او فوق العاده غونډو ته بلنلیک او اجندا د ناستې څخه درې ورځې د مخه د اجرائیه رئیس لخوا لیرل کېږي.
۴. د غونډې نصاب د غړو د اکثریت په گډون تکمیل کېږي.
۵. د مدیره هڅیت پریکړې د اکثریت درایو په اساس نیول کېږي. د رایو د مساویتوب په صورت کې هغه لوری ته چې رئیس رایو ورکړي وي، معتبر گڼل کېږي.
۶. که چیرې رئیس د ځینو معزورتونو له کبله په غونډه کې گډون و نکړي د غړو له مینځ څخه یو تن د سر پرست په توگه ټاکل کېږي.
۷. د ټولنې رئیس دنورو خلکو په مقابل کې دیو ریښتیني اوحقیقي مینځگړی په توگه دټولنې استاذ یتوب کوي.
۸. رئیس او نور غړي خپلې دندې په رضاکارانه ډول تر سره کوي مگر د هغې کورنیو او بهرنیو سفرونو لگښت د ټولنې لخوا ور کول کېږي.
۹. مدیره هڅیت عمومي جرگې ته د خپلو لاسته راوړلو لپاره مسئولیت لري.

۱۱ ماده: د مدیره هڅیت دندې او صلاحیتونه

دټولنې مدیره هڅیت لاندې مسئولیتونه او صلاحیتونه لري:

۱. د عمومي جرگې د پریکړو د پلې کولو دنده لری،
۲. د ټولنې دکارونو ډېر مخ بیولو لپاره دلارښوونو برابرول،
۳. د راتلونکي کال د کاري پلان او بودیجې څیړنه او عمومي جرگې ته د هغې وړاندې کول
۴. دکلني بیلائس څیړنه او عمومي جرگې ته دهغې وړاندې کول.
۵. د ټولنې د کلنۍ بودیجې د استعمال، د مالي او حسابداری د چارو څخه څارنه
۶. د ټولنې د اجرائیه رئیس ټاکنه
۷. د اجرائیه هڅیت د کار کوونکو د ټاکنې، استخدام او دگوبڼه کولو منظوري
۸. د اجرائیه هڅیت د راپورونو، مشورو او وړاندیزونو او ریدل او پدې اړه تصمیم نیول
۹. د عمومی جرگې د ناستو د اجندا برابرول
۱۰. د ټولنې د لاسته راوړنو په اړه د راپور لیکل او عمومي جرگې ته دهغې وړاندې کول

۱۱. د ټولنې له اړخه د غړو د انفکاک او غړیتوب منظوري،
۱۲. عمومي جرگې ته د حق العضویت او حق الخدمت د اندازې د ټاکنې په اړه وړاندیز
۱۳. د شکایاتونو او ریدل او د هغوی په اړه تصمیم نیول
۱۴. د اجرائیه هیئت او موقتي او فوق العاده کمیټو د راپورونو او ریدل او پدې اړوند پریکړی کول
۱۵. د اجرائیه رئیس لخوا د اجرائیه هیئت او نورو ټاکل شوو کار کوونکو د معاشاتو ټاکل
۱۶. د دی قانون د قواعدو له مخې د نورو هغو دندو او صلاحیتونو تر سره کول چې په عمومي جرگه کې په گوته شوی نه وي.

دولسمه ماده: اجرائیه هیئت

۱. اجرائیه هیئت عبارت دی له اجرائیه رئیس، خزانه دار او یوه سکرتر، اود اړتیا په صورت کې د نورو ځانگړو ځانگړو مدیرانو څخه.
۲. د اجرائیه هیئت رئیس د مدیره هیئت دهغو غړو دجملې څخه چه اړونده پوست لپاره یی د رخواست ورکړی وي د غړيو څخه د رایو داخیستنې په نتیجه کې د سیالۍ پروسې پر بنیاد د خاصو شرایطو په پام کې نیولو سره ټاکل کېږي. د مدیره هیئت نور غړي د مدیره هیئت د رئیس په وړاندیز د هم دی لارې څخه د قرارداد پربنسټ ټاکل کېږي.
۳. د اجرائیه هیئت غړي په ځانگړي ډول د ځانگړو پریکړو او په ټولنیز ډول د عمومي پریکړو مسئولیت لري.
۴. د اجرائیه هیئت غړيو ته د قرارداد مطابق معاش ورکول کېږي

۱۳ ماده: د اجرائیه هیئت دندې او صلاحیتونه:

۱. د ټولنې د موخو پلي کول اوسرته رسول.
۲. د ورځینو دندو تر سره کول او د عمومي جرگې او مدیره هیئت د پریکړو پلي کول.
۳. د مدیره هیئت دموافقي پربنسټ د دولتي مؤسسو، خلکو او د نورو افرادو د مؤسسو په وړاندې د ټولنې استازیتوب،
۴. د ټولنې د اداري مکتوبونو لیږل او را لیږل،
۵. د ټولنې دکارونو د لاسه والي لپاره د ټولنې د مدیره هیئت لپاره د وړاندیزونو او مشورو وړاندې کول.
۶. مدیره هیئت او د ځانگړو خصوصي کمیټیو لپاره د مقرراتو د مسودی طرح کول او برابرول او د شرحې وړاندې کول
۷. د مدیره هیئت غونډو ته د اجندا برابرول او د دغو غونډو پرمخ بیول
۸. مدیره هیئت ته د لاسته راوړنو د راپور وړاندې کول
۹. د نورو هغو دندو تر سره کول چې د مدیره هیئت له خوا هغوی ته سپارل کېږي.

دریم څپرکی د پای قواعد

۱۴ ماده: د ټولنې مالي سرچینې

ټولنه د لاندې سرچینو په واسطه تمویلېږي:

۱. حق العضویت (د شاملیدو فیسونه)
۲. حق الخدمتونه (د خدمت یا کار فیسونه)
۳. بښنې او د خلکو او مؤسسو مرستې

۱۵. ماده: مالي چارې

۱. د ټولنې ټولې مالي او حسابي چارې په دواړو نقدي او جنسي راکړې ورکړې د هيواد په اوسنۍ رایج او عام سستم سره په روښانه توګه برابرېږي
۲. د ټولنې مالي کال د هجري شمسي کال دی.

۱۶. ماده: په قانون کې تعديل

- د دې قانون مواد د عمومي جرګې (غونډې) د لسو په سلو کې غړيو په سپارښتنې او د ټولې دوه پر درې (۲/۳) غړيو د رایو په اکثریت سره په عادي غونډو کې تعديلېږي.

۱۷. ماده: د ټولنې انحلال ، یوځای کول او ګډېدل

۱. عمومي جرګه (غونډه) ، د غړيو د رایو درې پر څلورمې (۳/۴) برخې اکثریت کولای شي د ټولنې د انحلال، ادغام او ګډېدلو په اړه پریکړه وکړي.
۲. که چېرې د دې مادې د لومړۍ فقرې له مخې پریکړه مثبته وي عمومي غونډه د ټولنې د حسابونو د پاکولو لپاره ځانګړې کمیسیون ټاکي. له انحلال څخه پرته د ټولنې پانګه او شتمني ادغام شوي او ګډه شوي مؤسسي ته لېږدول کېږي. مګر د انحلال په صورت کې د ټولنې پانګه او شته مني یوې بلې مؤسسي ته چې یو شان موخې لري، لېږدول کېږي. که چېرې دا ډول مؤسسه موجود نه وي د عمومي جرګې د لازم ګڼلو له مخې د یو بلې ټولنې د جوړولو لپاره چې ټولنیز خدمتونه وړاندې کوي، لېږدول کېږي.

۱۸. د ټولنې مهر او نښان

- ټولنه یو خاص نښان لري چې د ټولنې د عمومي جرګې (غونډې) له خوا به تصویب شوی وي او مهر یې د مدیره هیئت د پریکړې پر اساس د رئیس له خوا ساتل کېږي.

۱۹. ماده : د قانون منظوري

- د ټولنې د قانون دا طرح په دریو فصلونو او ۱۹ مادو کې د افغانستان د بوزغلی لرونکو د ټولنې د بنسټ اېښودونکو له خوا چې ۱۵ غړيې درلودل جوړاو د بوزغلی لرونکو د عمومي جرګې (غونډې) لخوا تصویب او د ثبت وروسته به نشر ته وسپارل شي.

د مدیره هیئت د غړيو نومونه او لاسلیکونه

ګڼه	نوم	دنده	لاسلیک
۱			
۲			
۳			
۴			
۵			
۶			

درېمه ګڼه ضميمه: دافغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي سازمان (ابلمس) د ونو د تصديق سيستم

سريزه

بوزغلي لرونکي کولای شي چې خپل کاروبار په واسطه خپلو اخیستونکو يعنې بنوالو ته د ګټورو بڼو د پراختيا په لاره کې مرسته وکړي. بنوال کولای شي د خپلو بڼو صنعت ته په لاندې ډول ښه ګټه ورسوي:

- په ځانګړي ډول د بڼې د ژوند په پيل کې (ځوان بڼ) د بڼې د حاصلاتو زياتول.
- د هغو وړاتيو روزل چې مخکې يا د اصلي موسم څخه وروسته پخپلې ترڅوپه بازار کې لوړ قيمت لاس ته راوړي.
- د هغو ميوو روزل چې د ځانګړي بڼې ميوه توليد کړي چې پېرودونکي دهغې درانيولو لپاره په لوړه بيه ورکولو راضي شي. دا ځانګړي بڼې ميوه کيدای شي رنگ، اندازه، بوی، جوړښت، شکل، زړی (مندتی) نه درلودل، د پوستکي په لری کولو کې اساني، د پوستکي ډبل والی، او نورو پورې اړوند وي.
- د هغو وړاتيو روزل چې د هغو ځانګړو شکلونو درلودونکي وي چې د سوداګر د غوښتنې سره برابر وي، لکه د زيرمه کولو د مودې اوږدوالی، او د را ټولولو د مقاومت وړتيا او داسې نور.
- د هغو ډولونو روزنه چې توليد يې لږ لګښت ولري؛ د بيلګې په ډول هغه ډولو نه چې د ناروغيو او آفتونو په وړاندې کم حساسيت ولري بڼا د غه ډول لږ ضايعات لري او د مخنيوي لپاره لږو لګښتونو ته اړتيا لري؛ او يا هغه ډولونه چې ټيټ قد و لري او د اداره کولو لپاره لږو کارګرو ته اړتيا لري.

دغو موخو ته د رسيدو لپاره، لازمه ده چې د ميوه لرونکو ونو د ښه کيفيت نيا لګي کښينول شي. ددی ډول نيا لګيو کښينول بوزغلي لرونکو ته دا فرصت برابروي چې بڼ لرونکو ته د ښه کيفيت د نيا لګيو په برابرولو سره خپله ګټه زياته کړي، چې دا ګټې دادي:

- پيوند د نيله بوټي په داسې وړاتي باندې لګول چې دروزونکو، سوداګرو او اخیستونکو لپاره مناسب وي
- نوع اصل ته ورته
- د تاوان رسوونکو ناروغيو او آفاتو څخه په امان
- په مناسبو مورنيو نيله بوټو روزل شوی.
- په سم ډول روزل شوی.

د ۲۰۰۹ کال د فبروري/ مارچ په مياشت کې د بنوالی د پرمختيايي پروژه له ۱۰۰۰۰ (لسو زرو) څخه زيات ثبت شوي مورنۍ ونې، د سخت زړو ونو بهترين کلونونه او ډولونه (بادام، زر دالو، شفتالو او آلو) په افغانستان کې د مورنۍ ونو ۲۶ بوزغليو ته ويشلي دي. دغه د مورنۍ ونو بوزغلي د ۲۲ د بوزغليو ټولنو پورې چې د افغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي سازمان (ابلمس) غړي دي، وويشل شو. دافغانستان د بوزغلي لرونکو ملي سازمان (ابلمس) او غړيو توافق وکړ چې يو ويري د تصديق يوه معياري طريقه به رامينځ ته کوي چې په يوه مناسب وخت کې به د يو قانوني تصديق په بڼه رامينځ ته شي

د مورنۍ ونو د بوزغليو جوړول په ملي سطحه د ميوه لرونکو ونو د طرحې د برابرولو او پراختيا په لاره کې يو لوی او غټ ګام دی تر څو د کښت يا کيفيت مواد د افغانستان د بنوالو په واک کې ورکول يقيني کړي. په ۲۰۱۰ م، کال کې به د غه مورنۍ ونې د لوړ کيفيت د پيوندې موادو توليد لپاره استعمال شي. دغه مواد به د دقانوني هينتانو او معايينه کونکو له پلټنې وروسته، کيدای شي د مواد د تصديق لپاره په کار واچول شي او د تصديق شويو ونو

د تولید لپاره چې د ۲۰۱۲ کال په پیل کې به د بوز غلیو د صنعت په واک کې ور کرل شي (دا امکان لري چې څو مخکنی فرمایشونه د وخت دمخه تر لاسه شي).

پدې سند کې د میوه لرونکو ونو د تصدیق یو موقتي سستم چې د مورنیو ونو او بوز غلیو او دهغو نباتاتو تصدیق چې دوی یې تولیدوي، د تصدیق د ثبت اساس تشکیلوي، رامینځ ته شي. د مورنیو ونو د بوز غلیو او دهغوی د مورنیو ونو پلټنه او ثبت د ۲۰۰۹م، کال د مارچ له میاشتې څخه پیلېږي او وروسته تر ۲۰۱۰م، کال پورې به د مورنیو ونو د تصدیق شوو پیوندی موادو څخه په بوز غلیو کې هغه تولیدیونکي نیالګی هم ثبت شي تر څو نیالګی و کولای شي د تصدیق سستم ته ور داخل شي.

د تصدیق دا سستم به د میوو د صنعت پرمختګ ته په دوامداره توګه ځواب ووايي. د بیلګې په توګه، د ۲۰۰۹م، کال د اپریل په میاشت کې به د بنوالی د پرمختیایي پروژې تر مشرۍ لاندې، د آغاخان بنیاد به د وایروس د شاخص له پلوه د آزمایش شوو بنیادي ونود تولید په پروسې پیل وکړي. ددې پایله به داوي چې بالاخره به د وایروس له لحاظه تصدیق شوي بنیادي ونې د مورنیو ونو بوز غلی لرونکو په واک کې ور کرل شي. دغه د وایرس د شاخص څخه د آزمایش شوي او تصدیق شوي مورنۍ ونې به د نورو ونو په پرتله د انتاني ویروسونو د لګیدو د احتمالي خطر له امله د لری والي ډیرې فاصلې ته اړتیا ولري. د تخمي ونو، نیله بوټو، ریشه لرونکي تنو او نورو نباتی مواد لپاره به اضافي معیارونه معرفي شي. په پای کې به د باغدارۍ د پرمختیایي پروژې دغه نوی قواعد د دی نوی تصدیقونکی طرح سره مسؤل ادارو ته وسپارل شي.

تعریفونه:

(الف) "جدا-ډول" معنی یې هغه نبات دی چې په ثبت یا تصدیق کې د هغی وراثیې یا انتخاب څخه چې د درج کولو درخواست یې شوی وي، توپیر ولري.

(ب) "ثبت شوی بوز غلی" د هغه بوز غلی څخه عبارت دی چې د ثبت لپاره یې درخواست ور کړی وي او د ثبت ګڼه یا د بوز غلي کود یې تر لاسه کړی وي.

(ج) "مواد" نبات او کرونکی موادو لکه مورنۍ ونو، تخمي ونو، زراعتي تخم، نیله بوټو، پیوند، قلمو او داسې نورو ته ویل کېږي.

(د) "بنیادي ونه" معنی یې هغه یوه ونه ده، چې د بنوالی د پرمختیایي پروژې لخوا روزل شوی او ساتل شوی او د تکثیری موادو لومړنۍ سرچینه وي.

(ه) "مورنۍ ونه" معنی یې هغه د مورنۍ ونو بوز غلی دی چې د یو وړاندیز په واسطه دیو تصدیق شوی نیالګي د روزنې لپاره دیو تصدیق شوی ساین د لرګی د منبع په ډول ساتل شوی وي.

(و) "د مورنۍ ونو بوز غلی" یوه شخصي بوز غلی دی چې ثبت شوي مورنۍ ونې روزي او تولیدوي.

(ز) "تصدیق شوي نیالګي" معنی یې هغه ځوانه ونه ده چې د ثبت شوی زیرمی څخه تکثیر شوی او ددې مادي د شرایطو په اساس تصدیق شوی وي.

(ح) "په وایروس ککړ" معنی یې د یو وایرس په واسطه ککړ یا د وایرس علایم لرونکی او یا د یوې وایروسی ناروغۍ د نښو درلودونکي وي.

(ط) "د وایروس له پلوه آزمایش شوي نیالګي" له هغه نیالګي څخه عبارت دی چې د مختلفو نښانې کوونکو نباتاتو یا د نورو معیاري طریقو پواسطه د ویروسي انتاناتو له اړخه از مایل شوی وي.

(ی) "د شاخص نبات" یو لرګین یا وابنه ډوله نبات دی چې د وایروسونود تشخیص لپاره کارول کېږي.

(ک) "د کلونۍ د نیله لرونکي بستر" عبارت د هغو ثبت شوو کلونۍ ونو څخه تکثیر شوی نالیدونکی ونې دي چې یواځې د نیله بوټو د غیر زوجي تکثیر لپاره کارول کېږي.

(ل) "اصلي نوع اصل ته ورته ډولونه" معنی یې هغه نبات دی چې د ارثي لحاظه دهغه کلون سره ورته والی ولري چې د ثبت یا تصدیق لپاره لست شوی وي.

۲. د افغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي سازمان دمپوه لرونکو ونو د تصدیق د سیستم پیژندنه پلانول

د افغانستان د بوزغلي لرونکو ملي سازمان د تصدیق له سیستم څخه موخه (طرح کول) داده چې سالم او تصدیق شوي نیالګي چې د یو شان والي او صحت له پلوه ډاډمن وي، د بڼ والو لپاره وړاندې کړي.

دا سیستم څرنگه کار کوي؟

هغه مواد چې په دی سیستم کې شاملېږي باید د یو پیژندلې ارثي خط سره تړاو ولري. ټول مواد باید په ځانګړی ځای کې او د نورو ونو څخه لرې تر خاصو شرایطو لاندې وروزل شي. د ودی په دوران کې لږ تر لږه یو ځل باید د مسلکي کسانو لخوا وازمایل شي. معمولاً د لابراتوارونو د تجزیې د اسانتیاو دنه موجود یت له کبله په نورمال ډول د کتنې په توګه ترسره کېږي.

لومړی درجه مواد د ډېرو جدي شرایطو لاندې تولیدېږي. چې کیدای شي وروسته په یو یاڅو درجو تکثیر شي تر څو د سوداګریزو بڼ والو په واک کې ور کړل شي.

تصدیق:

که چېرې نباتات د تصدیق لپاره داخلېږي او د ازمایښت د یو یا څو پړاونو څخه وروسته څرګند شي چې نباتات سالم او ټول اړونده شرایط پوره کوي، نو یو شمیر تصدیقونه به د هغوی لپاره صادر کېږي چې د اعتبار د یوې تعین شوی مودی درلودونکی به وي.

د تصدیق شوي موادو پیرودل څه ګټه لري؟

تصدیق شوي مواد د دغې طرح له مخې دیو تصدیق نامي (تصدیق کونکی لېبل) پواسطه صادرېږي. چې دهغې د سمې روغتیا د حالت اود هغې ډېول د ریښتینوالي تائید کوي. د بڼوالی پرمختیايي پروژه نشي کولای تصدیق کړي چې د دغې طرحې له مخې ټول تصدیق شوي نیالګي د افتونو او ناروغيو څخه پاک دي. هیڅ ډول عملي، او سوداګریزه تصدیق ددی تضمین نشي کولای. البته، تصدیق شوي نیالګي تر جدي شرایطو لاندې روزل کېږي چې د نیالګیو د صحت او سلامت په اړه د پام وړ ډاډ ورکوي.

۳. د ثبتولو او تصدیقولو لپاره شرایط

عمومي

هغه بوزغلي لرونکی چې غواړي پدې طرح کې ور ګډ شي باید د د بوزغلي لرونکو د یو ثبت شوی ټولنی غړی وي، او دا بوزغلي لرونکی ټولنه باید د افغانستان د بوزغلي لرونکو د ملي سازمان غړیتوب ولري. بوزغلي لرونکی ټولنه باید یوه د غوښتن لیک فورمه (د دریمې ضمیمې له مخې) د خپل بوزغلي د ثبت لپاره وړاندې کړي.

بیا، د بوزغلي د ثبت د تصدیق د ترلاسه کولو څخه وروسته (پنځمه ضمیمه)، بوزغلي لرونکي باید دی طرحی ته د ننوتولو په خاطر په خپلو بوزغلیو کې د تولید شوو موادو یا د نیالګیو لپاره (شپږمه ضمیمه) یو غوښتن لیک وړاندې کړي. لازمه نده چې د بوزغلي ټول مواد دی د تصدیق لپاره شامل شي، مګر ټول شامل مواد باید د طرحی د ټولو معیارونو سره برابر وي او له هغو موادو څخه چې په دی طرحه کې شامل نه دي باید په روښانه ډول توپیر ولري.

کله چې د بڼوالی پر مختیايي پروژه لاس لیک شوي فورمه یو ځل تر لاسه کړي، کیدای شي چې هیڅ یو ګډون وال به د کال تر پایه ونه ویستل شي. ددې طرحی د شرایطو څخه پرته (د مسئولیت د لری کولو متن ته په شپږمه برخه کې مراجعه و کړی) د بڼوالی د پرمختیايي پروژې او کار کوونکو په برخه کې د تصدیق شوو ونو او نیالګیو له پلوه هیڅ راز تضمین یا ضمانت تعهد په دی پروژې نه واردېږي.

د غوښتنلیک ورکونکي مسؤلیتونه

د غوښتنلیک ورکونکي بوز غلی خاوند به دا مسؤلیت لري، چې د بڼوالی د پرمختیایی پروژې لخوا د موقعیت د انتخابولو اود هغو ثبت شوو نباتاتو بڼه ساتنه چې ددی طرحی لاندی روزل کیږي، تصویب کړي. غوښتنلیک ورکونکي باید د بڼوالی د پرمختیایی پروژې د هغی طرحی مطابق دهغو نباتاتو د پیژندنی مسؤلیت لري، چې په دی طرحه کی شامل کړی شوی دی.

د مورنیو ونو معیارونه

الف) هر کرنیز موقعیت باید د بڼوالی د پرمختیایی پروژې د تائید وړ وي او په یوې سالمې ساحی کې د سالمی ودی لپاره او لږترلږه د ساري ناروغیو او آفاتو له خپریدو څخه لری وي.

ب) د خړوبولو لپاره اوبه باید ککړی نه وي (له هغه اوبو څخه چې دوه واری یی جریان موندلی وي تر هغه وخته باید دهغی څخه گټه وانه خستل شي ترڅو پاکي یا ضد عفونی شوی نه وي). له هغو پټیو څخه چې بوز غلیو او بڼونو ته اوبه ورته راځي، باید مخنیوی وشي

ج) د خاورو څخه د لگیدونکو انتاني خطراتو د کمولو په خاطر باید د عین جنس میوه لرونکي نباتات په تیرو کرل شوو نباتاتو کی شامل نه وي.

د) هغه نیالگي چې په دی طرح کی شاملیږي باید د ودی په بڼو شرایطو کی وروزل شي او آفتونه یی په بڼه ډول کنترول او اداره شي. د کرنی، اوبو لگولو، کرنیز عملیات او نور کرنیز عملیات چې د ناروغیو د خپریدو مخنیوی کوي، باید په اړه تصمیم ونیول شي.

ه) سامان الات او مواد باید ضد عفونی شي، یواځی د اړونده نیالگیو (نباتاتو) لپاره تری گټه واخستل شي د مختلفو کلونو د پریکولو په مینځ کی باید قیچی ضد عفونی شي.

و) بیل ډولونه باید وجود ونلري (که چیري جدا- ډولونه په نظر راشي نو باید لری کړای شي)

ز) مورنی ونی باید له هغو ثبت شوو کلونو څخه چې د بڼوالی پرمختیایی پروژې او یا د نورو مؤسسو لخوا ساتل شوی یا منظور شوی وي، سرچینه ولري.

ژ) یوه راجستر شوی مورنی ونه باید د عین جنس د غیر ثبت شوی نیالگي څخه د پنځو مترو ه په نژدی واټن کی کښینه نول شي. د مورنی ونو په یو ثبت شوی بلاک کی یوازی ثبت شوو نیالگیو ایښودلو کېدلونه اجازه ورکول کیدای شي او بس. د تصدیق شو مورنیو ونو هغه ډولونه چې صحت او سلامت یی تصدیق شوي نوي باید له هغوی څخه د تکرر په چارو کی گټه وانه خستل شي.

ط) د مورنیو ونو د مختلفو کلونو تر مینځ په عین قطار کی لږترلږ د یوې ونې په اندازه فاصله موجوده وي (دبیلگی په ډول که چیري ونی له یو بل څخه په ۱،۲ مترو په فاصله جدا والی ولري هغه وخت باید د ۲،۴ متره واټن موجوده وي)

ی) باید د هر یو مورنیو ونو د وراپتی/ کلون دلیکی (قطار) په پیل کی د قطار شمیره او د کلون گڼه په یو لیبل کی وښودل شی. د هر نوی قطار په پیل کی هم باید علایم نصب کړای شي.

ل) ټولی مورنی ونی باید په یو ساده نقشه کی ثبت شي چې د قطارونو په منځ کی د هغوی هویت او مشخصات، قطار، شمیره د قوري ډول او نور د پیژندنی علایم څر گند شي.

م) مورنی ونی باید داسي کښینول شي چې دهغوی د ځانگو او کلونو تر منځ لازمه واټن موجوده وي چې مختلف کلونونه یو د بل د پاسه قرار و نلري

ن) هره مورنی ونه به دایمي شمیره ولری. دهری مورنی ونی ثبت کیدل باید په داسی طریقې وشي چې د تصدیق کوونکو مقاماتو (د اېلمس- د بڼوالی پرمختیایی پروژې) لخوا منظور شوی وي.

س) مورنی ونی باید په داسی طریقې کښینول شي او ساتنه یی وکړای شي چې د مختلفو کلونو ځانگی یو بل پتی نه کړي.

ع) د مورنيو ونو څخه د يو متر په فاصله کې هرزه بوټي يا مينځني نباتات بايد شتون ونه ولري. د مورنيو ونو د بوزغليو د بلاک ځمکه او د ۵ متره شا وخوا واټن بايد په دوه طريقو يعنې پرته دکرلو و ساتل شي او يا هم د تاييد وړ د يو مناسب کنترول کيدونکي نباتي پوښښ لاندې ونيول شي.

ق) ددې ډاډ د حاصلولو لپاره چې پلټنې د طرحې مطابق تر سره شوي د کاري ساحود فعاليت په اړه بايد دقيق معلومات برابر شي بوزغلي لرونکي بايد د توليد دې طرحې ته د ننوتلو څخه د مخه دېوالې پرمختياي پروژې ته خبر ور کړي تر څو د کار د تر سره کولو د مخه دکار منظوري واخيستلای شي.

ک) په مورنيو تصديق شوو ونو کې بايد هيڅ راز پنډک پيوند، يا بناخ پيوند ونه شي.

ف) غوټې مخکې لدې چې پرانستل شي بايد لری کړای شي.

دميوه لرونکو ونو(نيالگيو) لپاره د تصديق معيارونه

الف) د کرنې ساحه بايد دېوالې د پرمختيايې پروژې لخوا منظور شي او لږترلږه په داسې ځای کې بايد موقعيت ولري چې د نبات د بنې روغتيا د ودې لپاره مناسب وي او لگيدونکو ناروغيو او آفاتو دخپريدو د خطر څخه په امن وي.

ب) د خړوبولو لپاره اوبه بايد ککړی نه وي (له هغه اوبو څخه چې دوه واري يی جريان موندلی وي تر هغه وخته بايد دهغې څخه گټه وانه خستل شي ترڅو پاکي يا ضد عفوني شوی نه وي). له هغو پټيو څخه چې بوزغليو او بڼو ته اوبه ورته راځي، بايد مخنيوی وشي.

ج) د خاورو څخه د لگيدونکو انتاني خطراتو د کمولو په خاطر بايد دعين جنس ميوه لرونکي نباتات په تيرو کرل شوو فصلونو کې شامل نه وي.

د) هغه نيالگي چې په دې طرح کې شامليري بايد د ودې په بنو شرايطو کې وروزل شي او آفتونه يی په ښه ډول کنترول او اداره شي. د کرنې، اوبو لگولو، کرنيز عمليات او نور کرنيز عمليات چې د ناروغيو د خپريدو مخنيوی کوي، بايد په اړه يی مناسب احتياطي تدبيرونه ونيول شي.

ه) سامان الات او مواد بايد ضد عفوني شي، يواځې د اړونده نيالگيو(نباتاتو) لپاره تری گټه واخستل شي د مختلفو کلون د پريکولو په مينځ کې بايد قیچی ضد عفونی شي.

و) بيل ډولونه بايد وجود ونلري (که چيري جدا- ډولونه په نظر راشي نو بايد لری کړای شي)

ز) ثبت شوي نيالگي بايد په معينه اندازه کې کښيښودل شي تر څو دهغوی هويت وساتل شي د مختلفو کلونو دنيالگيو ترمينځ واټن په عين ليکه کې بايد (لږترلږ ۸۰ سانتي متره) وجود ولري.

ح) ټول تصديق شوي نيالگي به د پيوندی برخي (سايڼ) او نيله بوټی د منبع په توگه وکارول شي. دا معلومات بايد دبوزغلي په نقشه او لوحه کې وښودل شي.

ط) کيدای شي چې په نيله بوټی دوهم وار پنډک پيوند يا بناخ پيوند نه شي، پرته دهغه تصديق شوی مورنی ونی د منبا بع څخه چه په ابتدا کی ورڅخه گټه اخيستل شوی وی د نيله بوټی لپاره دوهم وار ترينه کار اخيستل کيدلای شي.

ی) د ميوو هغه نيالگي چې د تصديق لپاره روزل کيږي بايد په هغو نيله بوټوچې دېن والی د پر مختيايې پروژې لخوا منظور شوي، وروزل شي، په راتلونکي کې به نيله بوټی د ثبت شوو تخمی ونو اويا د ثبت شوو نيله لرونکو تنو څخه منشأ اخلي؛ تر هغه وخته بيا کولای شو، د تصديق لپاره دميوه نيوونکو ونو نيالگي په نا تصديق شويو نيله بوټو وروزو.

ک) د پيوند مواد (زخی يا غوټی / شاخچه) بايد له هغو ثبتو شويو ونو څخه چې د مورنيو ونو په ثبت شوو بوزغليو کې روزل شوي وي، سرچينه ولري.

ل) د مورنيو ونو څخه د يو متر په واټن کې هرزه بوټي يا مينځني بايد شتون ونه ولري. د مورنيو ونو د بوزغليو د بلاک ځمکه او د ۵ متره شا وخوا فاصله بايد په دوه طريقو يعنې

پرته دکرلو و ساتل شي او يا هم د تاءيب وړ ديو مناسب کنترول کيدونکی نباتی پوښن لاندې ونيول شي.

م) ټولی تصديق شوی ونی بايد د طرحی د ټولو شرایطو سره مطابقت ولري، د خرڅلاو پرمحال بايد په لازمو تجارتي طریقو سره بسته بندي او په داسي يو يا دوو چاپ شوو لیبلونو وپیژنل شي چی په هغی کی کلون، نیله بوتی، او تصديق شمیره په واضح ډول لیکل شوی وي چی په هغه کی د تصديق ثبت شمیره او ډول په واضح ډول لیکل شوی وي.

د انتخاب وړتیا:

د میوه لرونکی ونی هر ډول، کله چی تصویب شي، په دی طرح کی دبرابرو شوو اسنادو مطابق د داخلیدو مستحق دي.

د مورنیو ونو په بوزغلی کی د یوی مورنی ونی د تصديق لپاره، دهغوی دکښینولو په محال بايد تصديق کوونکی مقاماتو ته بايد خبرورکړل شی چی غوښتونکی غواري خپل ونی د تصديق په دي طرحی کی شامل کړي، او غوښتنلیک بايد لږ ترلږ یو کال دمخه د ونی د تکثیری موادو څخه د گټی اخستنی لپاره جوړ او خبر ور کړل شي.

۴. دهغو نباتاتو پلټنه چی د نباتاتو د تصديق د پروسې لپاره داخليري کرنلاره

د پلټنی او ازمایښت کرنلاره چه په طرحه کی توصیه شوی کیدای شي چه یوازی د بنوالی د پرمختیایی پروژی یا د هغو اشخاصو له خوا چی د بنوالی د پرمختیایی پروژی لخوا ورته دنده ورکړل شوی، تر سره شي، او په داسي ډول به پرمخ بیول کېږي چی پر وخت باندی د بنوالی د پر مختیایی پروژی له خوا تائید شوی وي.

په هر وده یز فصل کی باید دهغو مورنیو ونوچی د تصديق شوو پیوندي موادو(غوټی یا پیوند) دتولید لپاره استعماليري، لږترلږ یوکتونکی پلټنه تر سره کړای شي.

په لومړني وده یز فصل کی باید دهغو نیله بوتو چی د زخو یا ښاخونو دتولید لپاره چی د تصديق شوو نیالگیو لپاره استعماليري، لږترلږ یوکتونکی پلټنه تر سره کړای شي. د بنوالی د پر مختیایی پروژی د غوښتنی له مخی هغه ټول نامطلوب نیله بوتی باید د پیوند یا ښاخو څخه دمخه لری کړی شی. د پیوند یا ښاخو په تعقیبی فصل کی د ودی په دوران کی لږ تر لږ باید د نیالگیو دوه ځل پلټنه تر سره کړای شي.

په راتلونکي کی به دواړس د شاخیص څخه ازمویل شوی نباتی مواد موجود وي او د وایروس دپلټنی خدمتونه څخه گټه کیدای شی چی دهغونباتاتو لپاره چی د تصديق طرحی ته داخليري، واخستل شي.

که چیرې نباتات د ثبت شوو نیالگیوڅخه تکثیر شوي وي او دا څرگنده شي چی وایروسي یا نوری وایروس ته ورته ناروغي ولري او یا ددی طرحی نور شرایط پوره نکړي، نو تصديق کوونکی مقامات به د ټولو یا نیالگیو د یوی برخی د تصديق څخه انکار وکړي.

که چیرې نباتات د تصديق طرحی ته داخليري او د دوو یا زیاتو پلټنو په پایله کی څرگند شي چی نوموړیو ونو د طرحی ټول شرایط پوره کړي یود ثبت شمیره لرونکی تصديق به ورته صادريري. تصديق به د صادریدلو دنیټی څخه وروسته د اعتبار یوه ټاکلی موده د مارچ تر ۳۱ پوری ولري، تر هغه وخته چی تصديق شوي مقامات د دی طرحی د څلورمی ففري د مندرجاتو له مخی دغه تصديق، تعلیق یا رد نکړي.

لیبل وهل او پیژندنه

لیبل وهل. تصديق کوونکی لیبلونه به د تصديق شوو نیالگیو، پیوند، قلمو، او تخم چی د طرحی شرایط پوره کوی، د پیژندنی یو رسمي تصديق وي. ثبت شوی بوزغلی به قانونی تصديق کوونکو لیبل برابرونکو ته د ټولو برابر شوو تصديق کوونکو لیبلونو لپاره پیسی ادا کوي. د صلاحیت لرونکو تصدیقی نهادونو په واسطه د ټاکل شوی لگښت پر بنسټ به دا پیسی مجراً کیري.

هویت یا پیژندنه. یو شخص چه تصدیق شوي میوه نیوونکی ونی یا نور تصدیق شوي تکثیری مواد پلوری دلیل لرونکو تکثیری موادو د پیژندنې او ددی خبری د یقینی کولو چی تصدیق شوي تکثیری مواد دطرحی شرایط پوره کوي، مسؤل دی. د لیل د صادرولوصلاحیت لرونکی شخص به د تولید شوو میوه لرونکوونو د تصدیق شوو تکثیری موادو د ټولو ډولونو تولید، خرڅلاو او د ثبتولو ارقام راټولوي او د تصدیق د طرحی د اړتیا لپاره به یی ساتي.

د تصدیق شوو نباتاتو (نیالگیو) کرنیزو موادو داختر سوابق
بوز غلی لرونکی باید د تصدیق شوو تکثیری موادو (پیوند، قلمو، نیالگیو، تخمونو د تصدیق کوونکی لیل سره) د تصدیق کوونکو مقاماتو په واسطه د برابرشوی ثبت کیدونکی کتاب کی د خپلو ارقامو (مثلاً خرڅلاو او یا دهغوی پخپله گټه اخیستنه) د سوابقو ساتلو ته اړتیا لري. د ثبت کتاب باید د تصدیق کوونکو مقاماتو د غوښتنی په وخت موجود کړای شي. د سوابقو ارقام باید د مصرف د نیټې، اخیستونکی (د بوز غلی کود) دمیوی د ډولونو، انواعو (دکلون د شمېری) د لیل د شمېر او مقدار څرگندوی وي.

اجراء کول (جاري کول)
ردول، خنډول یا باطلول
د هر یو لاندې شرایطو له مخې د نباتاتو دیوی برخی یا د کرنی د ټولو موادو تصدیق کیدای شي چه رد، تعلیق یا باطل شي:
الف) ددی فصل (څپرکی) لازم شرایط نوي مراعات شوي.
ب) که څرگنده شي چې نیالگی په وایروسي ناروغی اخته او یا هم د جدا ډول څخه دی.
ج) د وایروسي ازموینې په ترڅ کی څرگنده شي چې تصدیق شوي نیالگی په وایروس اخته دی.
د) نیالگی په شدید توگه په آفتونو یا ناروغیو سره اخته وي.
ه) د کوم دلیل له مخې د نیالگی پیژندنه د شک دلاندی وي او یا په ښه توگه ساتل شوی نه وي.
و) د تصدیق کولو د شمېرې څخه نا وړه گټه اخیستل شوی وي.
ز) ددی طرحی د لاندی د تولید شوو کرنیزو موادو حالت (ډول) په ښکاره ډول دطرحی سره سمون ونلري

۶. غوښتنلیک او فیس

د یو بوز غلی د ثبتولو لپاره غوښتنلیک

دبوز غلي د ثبت لپاره غوښتنلیک هر کال د جنوري د ۳۱ نیټې څخه دمخه باید جوړ شی (دریمي ضمیمې ته مراجعه وکړی). د بوز غلي د ثبتولو څخه وروسته به د ثبت یو تصدیق نامه چې شمېره لري د بوز غلي د ثبت له شمېرې سره ترلاسه کوي. (۵ ضمیمې ته مراجعه وکړی)

په دې سیستم کی د شاملیدو لپاره د نیالگیو او یا کرنیزو موادو د ثبت لپاره غوښتنلیک د نباتاتو (مثلاً نیالگی) یا کرنیز مواد (مثلاً کرنیز تخم، دپیوند زخی او نیله بوتی) په کال کی یو ځل د جون له ۳۰ مخه تر سره کېږي. د غوښتن لیک فورمه په ۶ ضمیمه کی ښودل شوي ده.

غوښتنلیک ورکونکی بوز غلی به ددی طرحی د عملیاتو لپاره اړونده ټول معلومات برابروي. او هغه سړی/ښځه به له تصدیق کوونکو مقاماتو سره اړونده پریکړه کوي چې تصدیق کوونکي مقامات له هرې ونې څخه چې و غواړي دازمایینت لپاه د پیوند مواد ترلاسه کولای شي.

فیس

دبوز غلی د ثبت کولو سره سره به د تکثیری موادو یا نیالگیو د تصدیق لپاره غوښتنلیک ورکوونکی مکلف دی چې هغه فیس اداکړي چې د تصدیق کوونکو مقاماتو لخوا ټاکل شوی دي.

۷. د مسئولیت رفع کول:

ددی طرحی لاندی د ونی تصدیق شوی لیبل دا څرگندوي چې د تصدیق شوی ونی نیالگی یا پیوندی مواد یا نیله بوتو ټول هغه معیارونه او کړنلاری چې تصدیق کوونکو مقاماتو ښودلی دي، پوره کړي دي.

د ښوالی پر مختیایي پروژه له هر ډول څرگندونو یا ضمانت کولو، د یو څه محدودیتونو او ضمانتو په شمول، د خرڅلاو او دځانگړو مقاصدو لپاره، د ټولو نباتاتو (نیالگیو)، د نباتاتو د ځینو برخو او د نباتاتو د موادو د تضمین څخه ډډه کوي.

د ښوالی پر مختیایي پروژه د ناروغيو، ارثی غیر منظم د بل ډول، دمختلفو ډولونو د نیالگیو د لیبلونو دنه موجودیت یا نا په ناسمه توگه لیبل وهل او داسې نور چې په دې طرحی کې شامل دي، مسئوله نه ده. هیڅ ښوال، بوز غلی لرونکی، دولتي مقام، ټولنه، غیر دولتي موسسه یا بل صلاحیت لرونکی شخص د څرگندونو یا دمحدود تضمین، او یا د ښوالی د پرمختیایي پروژې په خاطر ددی طرحی په باره کی د مالي مسئولیت د قبولیت حق نه لري.

۸. جرمه

د افغانستان د بوز غلی لرونکو ملي سازمان به دهغو بوز غلیو په اړه چې د تصدیق د دی اوسنی طرحی څخه ناروا گټه اخلي، د تطبیقي سزا گانو په هکله پریکړه کوي.

د بنوالو ودي پروژه

د کرنې، اوبو لگولو او مالدارۍ وزارت

د بنوالو وداني، جمال مينه، کابل، افغانستان

مسوول سړي: گريگ کولن، د تيم آمر

afghanistanhorticulture@gmail.com

www.afghanistanhorticulture.org

د پروژې مالي تمويل، اروپا کميسيون له خوا